

Handläggare
Ewa Jungstedt Pilestål

Telefon: 08-508 20 581

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2025-04-24

Underlag för budget 2026 med inriktning 2027 och 2028 för Enskede- Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner underlag för budget 2026 med inriktning 2027 och 2028 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.
2. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Anders Carstorp,
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

I Underlag för budget 2026 med inriktning för 2027 och 2028 ska nämnderna beskriva och analysera de kommande årens utveckling och konsekvenserna för staden. Bland annat ska lokala utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar kopplade till sex tematiska områden redovisas. Prioriteringarna ska ha tagits fram gemensamt med berörda facknämnder och bolag. Prioriteringar inom verksamhetsområdena ska vara kopplade till nämndens kärnverksamhet, uppföljningsbara och ha beaktat direktiven till alla nämnder och bolag.

Förvaltningen redovisar strategiska och prioriterade frågor med fokus på frågor och faktorer som bedöms ha störst påverkan på verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska stadens budget innehålla en plan för ekonomin för en period om tre år. Den plan som nu är aktuell att ta ställning till omfattar åren 2026 – 2028 och är underlag i arbetet med stadens budget för 2026. Planen ska lyfta strategiskt viktiga utvecklingsområden och utmaningar inför framtiden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Avdelning HR och utveckling i samverkan med övriga avdelningar inom förvaltningen. Lokala utvecklingsbehov har identifierats i samverkan med berörda facknämnder och bolag. Ärendet har behandlats i facklig samverkan den 16 april 2025. Nämndens pensionärsråd har också haft möjlighet att lämna synpunkter på ärendet.

Innehållsförteckning

1 Strategisk inriktning	4
2 Lokala utvecklingsbehov	9
2.1 Välbefinnande och hälsa.....	10
2.2 Uppväxtvillkor och utbildning	11
2.3 Arbete och företagande.....	13
2.4 Boende och stadsmiljö.....	14
2.5 Demokrati och trygghet.....	15
2.6 Miljö och klimat	17
3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden	19
3.1 Förskoleverksamhet.....	19
3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	21
3.3 Äldreomsorg	22
3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	24
3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	25
3.6 Stadsmiljöverksamhet.....	29
3.7 Ekonomiskt bistånd	31
3.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	32
3.9 Övrigt.....	33
4 Sammanfattande ekonomisk analys	34
4.1 Drift	36
4.2 Investeringar	40
4.3 Verksamhetsprojekt.....	41
5 Lokalförsörjningsplan.....	41
5.1 Sammanfattning.....	41

5.2	Planeringsförutsättningar.....	42
5.3	Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	43
5.4	Samverkan	43
5.5	Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	44
5.5.1	Nuläge 31 januari 2025	44
5.5.2	Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	44
5.5.3	Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	45
5.6	Lokalplanering - pedagogisk verksamhet.....	46
5.6.1	Nuläge 31 januari 2025	46
5.6.2	Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	47
5.6.3	Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	47
5.7	Övrig information.....	48
6	Övriga redovisningar	48

Bilagor

Bilaga 1: Sdn 14

Bilaga 2: Klimatinvesteringar 2026-2028

Bilaga 3: Klimatanpassning-investeringar 2026-2028

Bilaga 4: Regional boendeplan för äldre 2026 med utblick mot 2050 Östra söderort

Bilaga 5: Boendeplan LSS och SoL östra söderort

Bilaga 5.1: Excelformulär för boendeplan 2025

Bilaga 5.2: Vägledning för framtagande av boendeplan 2025

Bilaga 5.3: Swecos prognos 2024 Behov av bostad med särskild service samt stödboende

1 Strategisk inriktning

Demografisk utveckling under planperioden samt på längre sikt

Nedan redovisas befolkningsutvecklingen i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde de närmaste tre åren (områdesdatasystemet, ODS).

	2026			2027			2028		
Ålder	kvinnor	Män	totalt	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
0 år	608	637	1 245	607	635	1 242	620	649	1 269
1-5 år	2 872	3 013	5 885	2 823	2 961	5 784	2 852	2 993	5 845
6-15 år	5 555	5 920	11 475	5 552	5 930	11 482	5 468	5 886	11 355
16-19 år	2 315	2 343	4 658	2 324	2 331	4 654	2 333	2 355	4 688
20-24 år	2 738	2 778	5 516	2 915	2 937	5 852	3 023	2 989	6 012
25-64 år	31 415	31 907	63 322	31 768	32 298	64 066	32 121	32 670	64 791
65-79 år	5 681	5 445	11 126	5 854	5 552	11 406	6 011	5 691	11 702
80-89 år	1 632	1 190	2 822	1 699	1 303	3 002	1 816	1 407	3 222
90-w år	445	131	576	444	129	574	445	135	580
Totalt	53 262	53 364	106 626	53 985	54 077	108 062	54 689	54 775	109 465

Samtliga stadsdelar, förutom Bandhagen, Stureby, Örby och Enskede gård, har enligt stadens befolkningsprognos en positiv befolkningsutveckling under planeringsperioden. Störst ökning förväntas ske i Östberga, Högdalen, Hagsätra och Johanneshov.

All befolkningsökning sker inom nybyggnation, samtidigt som befolkningen minskar inom befintlig bebyggelse i alla stadsdelar. Det innebär att den bedömda befolkningsutvecklingen är känslig för konjunkturutveckling och förändring av ekonomiska förutsättningar i byggbranschen.

I nuläget finns det frågetecken kring genomförande av flera detaljplaner. Förvaltningen ser därför en relativt stor osäkerhet i den bedömda befolkningsutvecklingen i stadsdelsområdet eftersom den baseras på att nya bostäder byggs.

På längre sikt bedömer förvaltningen att den största befolkningsökningen kommer ske i stadsdelar där omfattande exploatering planeras, så som Östberga, Johanneshov, Hagsätra och Rågsved.

Område	Ålder	Bebyggelsetyp	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Östberga	1-5 år	befintlig bebyggelse	309	308	294	289	281	267	255	244	235
		nybyggnation	2	13	68	139	229	350	465	600	743
	6-19 år	befintlig bebyggelse	929	907	891	867	835	817	800	773	751
		nybyggnation	2	12	61	119	198	313	424	567	726
	80 ≤ år	befintlig bebyggelse	185	192	195	201	209	217	226	232	243
		nybyggnation	0	0	3	6	9	14	18	25	37
Bandhagen - Högdalen	1-5 år	befintlig bebyggelse	900	873	833	797	768	745	717	691	672
		nybyggnation	106	149	181	215	234	248	260	264	272
	6-19 år	befintlig bebyggelse	2249	2277	2295	2276	2258	2219	2176	2140	2096
		nybyggnation	122	166	197	237	262	289	319	343	370
	80 ≤ år	befintlig bebyggelse	556	585	591	607	617	635	653	675	684
		nybyggnation	2	3	4	36	72	82	87	92	97
Hagsätra - Rågsved	1-5 år	befintlig bebyggelse	1224	1214	1155	1119	1096	1064	1025	990	963
		nybyggnation	48	80	110	174	241	301	354	420	477
	6-19 år	befintlig bebyggelse	3723	3659	3629	3561	3479	3405	3336	3255	3179
		nybyggnation	49	70	94	157	229	297	363	444	518
	80 ≤ år	befintlig bebyggelse	562	555	560	561	560	586	597	624	639
		nybyggnation	2	4	5	7	9	11	17	25	36
Johanneshov	1-5 år	befintlig bebyggelse	270	271	262	257	242	229	217	206	198
		nybyggnation	0	2	38	71	120	184	256	347	435
	6-19 år	befintlig bebyggelse	423	452	478	491	503	507	509	509	505
		nybyggnation	0	3	41	68	110	166	230	314	398
	80 ≤ år	befintlig bebyggelse	225	231	248	269	281	292	298	308	315
		nybyggnation	0	0	1	2	23	50	81	88	96
Totalt	1-5 år	befintlig bebyggelse	2702	2666	2545	2462	2387	2304	2214	2131	2068
		nybyggnation	156	244	398	599	824	1084	1334	1631	1927
	6-19 år	befintlig bebyggelse	7324	7295	7294	7195	7075	6948	6821	6677	6531
		nybyggnation	173	251	393	581	800	1066	1336	1669	2012
	80 ≤ år	befintlig bebyggelse	1528	1564	1594	1639	1667	1731	1773	1839	1881
		nybyggnation	4	7	13	50	113	157	203	230	266

I tabellen har förvaltningen sammanställt befolkningsutvecklingen fram till 2033 för åldersintervallen 1- 5 år, 6- 19 år samt 80 år och uppåt, i stadsdelar där staden planerar omfattande bostadsbyggande. Hur dessa åldersgrupper utvecklar sig över tid påverkar förvaltningens planering av bland annat förskolor, öppna förskolor, parklekar, fritidsgårdar och äldreboenden. För att tydliggöra den planerade exploaterings påverkan på befolkningsutvecklingen har förvaltningen delat upp statistiken i underkategorier för befintlig bebyggelse och nybyggnation inom respektive ålderskategori.

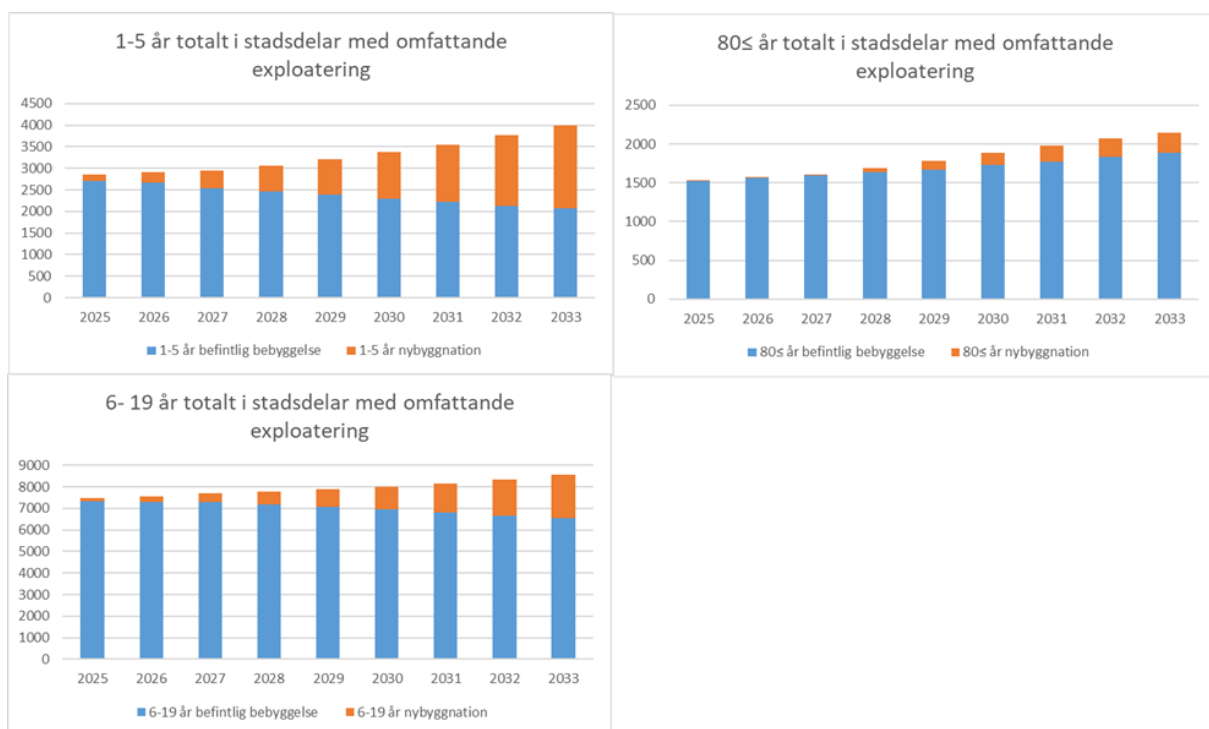
Åldersgrupperna 1-5 år och 6-9 år skulle ha en negativ befolkningsutveckling utan bostadsbyggande. Effekten är särskilt tydlig i den yngre åldersgruppen, där antal barn som bor i nyproduktion bedöms vara ungefär lika många som de som bor i befintlig bebyggelse 2033.

Förvaltningens planering av förskolor påverkas av flera parametrar, och av dessa är den bedömda befolkningsutvecklingen central. Det rådande ekonomiska läget innebär att det finns

stor risk att förvaltningen bland annat kan komma att behöva justera antal planerade förskolor. För bästa möjliga framförhållning förs dialog med både stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret för att ta del av uppdaterade tidplaner och få inblick i detaljplaners status.

Äldreomsorgen påverkas inte i samma grad av planerad bostadsbebyggelse och är därför mindre sårbar för konjunktursvängningar. Förvaltningen har flera nya äldreboenden som beräknas färdigställas innan 2033 vilket kan bidra till den ökande äldre befolkningen i stadsdelsområdet.

Förvaltningens samlade bedömning av befolkningsutvecklingen är att det finns stora osäkerheter i befolkningsprognosen som på sikt kan komma att belasta staden ekonomiskt, bland annat genom tomgångshyror för verksamhetslokaler och förgäveskostnader för projekt som behöver avbrytas om den planerade takten på bostadsbyggandet justeras ner.

Övergripande utveckling i stadsdelsområdet och stadsdelarna av vikt

Utveckling utifrån ny socialtjänstlag

I samband med att nya socialtjänstlagen träder i kraft i juli 2025 pågår ett omställningsarbete i staden för att möta det nya regelverket. Syftet med lagförändringen är att socialtjänsten ska bli mer förebyggande, jämställd och lättillgänglig och att invånarna ska nås tidigare än idag. Som en följd av detta kommer sannolikt delar av socialtjänsten komma att lokaliseras kring noder i olika delar av stadsdelsområdet. Arbetet med att studera i detalj vilka verksamheter som berörs och hur de bäst placeras i stadsdelsområdet pågår. Med anledning av detta genomför stadsdelsförvaltningen samtidigt en översyn av de lokaler som förvaltningen förfogar över och hur de kan anpassas till verksamheten. Utvecklingsarbetet görs i samverkan med Järva

stadsdelsförvaltning med stöd av socialförvaltningen.

Geografiska områden/platser med särskilda utmaningar

Förutom de utvecklingsbehov i främst Rågsved och Hagsätra som beskrivs i avsnitt 2. *Lokala utvecklingsbehov*, ser förvaltningen utmaningar även i andra områden:

- De öppna drogsценerna vid Gullmarsplan, Bandhagen/Högdalen, Rågsved och Hagsätra medför en känsla av otrygghet.
- Industriområdet Årsta partihallar är ett annat område som medför utmaningar, men där förvaltningen saknar rådighet. Förekomsten av brottslighet, arbetslivskriminalitet, trafficking med mera är hög i området.
- Arenaområdet är oroligt utifrån krottäthet och evenemangsproblematik.
- I Östberga, som visserligen inte längre finns med på polisens lista över utsatta områden, finns fortfarande en del socioekonomiska utmaningar.

De största utmaningarna och möjligheterna i stadsdelsområdet framöver

Bland de största utmaningarna i stadsdelsområdet, som även beskrivs under avsnitt 2. *Lokala utvecklingsbehov*, är att hushåll som bor i ett socioekonomiskt svagt område, såsom Rågsved, flyttar därifrån när hushållet har fått en förbättrad situation genom bland annat arbete, och ersätts av nya hushåll med svag socioekonomi. Detta medför även omflyttning av barn i skolan vilket påverkar barn och ungas möjlighet till en kontinuerlig skolgång och skolresultaten.

En annan utmaning för förvaltningen är tryggheten, som inte uppnår KF:s mål och som påverkas av kriminaliteten som i sin tur har inverkan på förtroendet för förvaltningen och socialtjänsten.

Ytterligare en utmaning är den rådande lågkonjunkturen som påverkar invånarna negativt och ställer ökade krav på stöd och insatser från stadsdelsförvaltningen.

Bland möjligheterna ser förvaltningen positivt på den fortsatta utvecklingen i fokusområdet Hagsätra-Rågsved, med bland annat flytt av förvaltningskontoret, planering av ett nytt allaktivitetshus i Rågsved samt det fortsatta arbetet inom ramen för Platssamverkan Rågsved, som kan bidra till att stärka området.

Vidare ser förvaltningen att övertagandet av park- och naturskötsel i egen regi från 2026, och samordning med andra förvaltningar som har samma uppdrag, kan bidra till att få ner kostnader och säkra effektivitet och kvalitet.

Strategiska prioriteringar som bidrar till visionen Möjligheternas Stockholm och KF:s tre inriktningsmål

1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

- Öka inskrivningsgraden i förskola.
- Få fler barn från underrepresenterade grupper att delta på kollo.
- Utveckla ett fritidsbibliotek.
- Utveckla arbetet med framtidens äldreomsorg genom att testa och implementera innovativa arbetssätt samt digitala lösningar.

- Öka medarbetares medicinska kompetens inom äldreomsorgen.
- Fortsätta arbetet kring omställningen till ny socialtjänstlag och God och nära vård och omsorg.
- Säkerställa ändamålsenliga lokaler för gruppboheter utifrån brandskyddskrav.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga genom tidiga och samordnade insatser med förskola och skola, föräldraskapsstöd och öppna fritidsverksamheter.
- Fokusera på skola och hälsa för placerade barn.
- Stärka och utveckla det vräkningsförebyggande arbetet och den interna samverkan i ärenden för att fånga upp enskilda och barnfamiljer.

2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

- Vidta åtgärder för en biologisk mångfald och strategiska trädplanteringar och samtidigt värna goda vistelsevärden i parker och grönområden.
- Vidta åtgärder för att nå målet om en fossilfri organisation och företrädesvis eldrift inom stadsmiljöverksamheten.

3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

- Stärka medarbetare och chefer och ge förutsättningar i form av god arbetsmiljö, trygghet och säkerhet i myndighetsutövandet, ett nära ledarskap och god tillgång till stöd i olika former.
- Säkerställa hög kompetens hos såväl nya medarbetare som rekryteras som befintlig personal för att tidigt kunna möta målgruppernas behov.
- Utveckla arbetssätt och metoder för att fler brukare som haft ekonomiskt bistånd under lång tid och barnfamiljer ska bli självförsörjande.
- Stärka samverkan med Regionen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg för att enskilda ska få arbetslivserfarenhet och närma sig arbetsmarknaden.
- En ordnad övergång av park- och naturskötsel till egen regi från och med hösten 2026.
- Öka samordningen med andra förvaltningar kring gemensamma skötselkrav.
- Fortsätta arbeta för en trygg och säker stadsmiljö.
- Stärka arbetet mot välfärdsbrott.
- Tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i region östra söderort undersöka hur samverkan kring krisstöd kan förbättras.

2 Lokala utvecklingsbehov

Nedan bild visar förvaltningens fokusområden.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde är till ytan ett stort geografiskt område med en bred variation av socioekonomiska nyckeltal. Genom nedan analyser av de tematiska områdena kännetecknas Rågsved och Hagsätra som de stadsdelar med störst utvecklingsbehov.

Hagsätra-Rågsved bedöms av Polisen vara ett utsatt område. Utsatta områden är geografiskt avgränsade områden som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och att medverka i rättsprocessen. Här finns också två av stadsdelsområdets öppna drogsener.

Hagsätra-Rågsved är även ett av fyra fokusområden i stadens översiktsplan som har stora utvecklingsmöjligheter med planerade kompletteringar av bostäder, verksamheter, service och kultur. Inom området driver stadsdelsförvaltningen även Platssamverkan Rågsved, som med sin organisation inkluderar ett brett deltagande av förvaltningar och bolag men även med externa aktörer såsom polis och MTR.

Inom Platssamverkan Rågsved finns arbetsgrupper kopplade till följande områden:

- Demokrati och ökat samhällsdeltagande
- Trygga och attraktiva boendemiljöer
- Skolframgång och trygg skolmiljö
- Trygga och attraktiva offentliga miljöer
- Minskad kriminalitet
- Självförsörjning.

Det finns därmed möjlighet att inom ramen för och med hjälp av Platssamverkan Rågsveds

struktur absorbera de strategiskt prioriterade områdena.

De tematiska analyserna visar att utmaningarna inom fokusområdet är komplexa och att utvecklingen påverkas av flera faktorer. Arbetet inom platssamverkan ska utgå från fakta. För att förstå och möta utmaningarna behöver underlaget vara förankrat i relevanta data, göras tillgängligt för verksamheterna och vara resurseffektivt att analysera.

Förvaltningen ser behov av att utveckla analysförmågan genom att systematiskt ta tillvara tillgängliga data från olika källor för att skapa samlade analyser. Analyserna ska göras tillsammans med berörda samverkanspartners inom platssamverkan för att dra nytta av olika perspektiv och skapa en tydligare helhetsbild. Analysarbetet ska ge stöd till att ta fram än mer riktade aktiviteter och insatser där behoven är som störst.

2.1 Välbefinnande och hälsa

Redogörelse

I Enskede-Årsta-Vantör är ohälsotalet högre än stadens snitt för både män och kvinnor (cirka 16 dagar) år 2023 och har liksom i staden ökat något. Stadsdelarna Rågsved och Högdalen har högst ohälsotal för kvinnor (24 respektive 23 dagar) och Bandhagen och Rågsved för män (19 respektive 17 dagar) (Områdesfakta).

Andelen personer i stadsdelsområdet som någon gång under 2023 haft sjukpenning var cirka 6 procent bland män och 11 procent bland kvinnor, vilket är något högre än i staden. Bland män var andelen högst i stadsdelarna Rågsved och Bandhagen och bland kvinnor i stadsdelarna Högdalen och Årsta (Områdesfakta).

Resultatet av Stockholmsenkäten visar att pojkar och flickor i Enskede-Årsta-Vantör har en högre psykisk ohälsa i jämförelse med stadens snitt och flickor uppvisar fortfarande en högre psykisk ohälsa än pojkar (verksamhetsberättelse 2024). Den psykiska ohälsan bland ungdomar har generellt ökat över tid (Lägesbild – SÖK).

Folkhälsomyndigheten beskriver att personer med funktionsnedsättning i den nationella folkhälsoenkäten (2024) rapporterar sämre livsvillkor, sämre levnadsvanor och sämre hälsa jämfört med den övriga befolkningen. I rapporten *Levnadsvillkor, fritidsvanor, skolsituation och hälsa – En studie bland ungdomar i anpassad grund och gymnasieskola i Stockholms stad* (Ung Livsstil, 2024), framgår att skolungdomar med funktionsnedsättning är aktiva i mindre utsträckning och i mindre utsträckning deltar i organiserade fritids- och idrottsaktiviteter än andra skolungdomar.

Analys

Sociala och ekonomiska förutsättningar har stor betydelse för hälsan, både direkt och indirekt. Ogynnsamma villkor för hälsan är enligt forskning till exempel låg inkomst, kort utbildning, osäker anställning och otrygg miljö. De högsta ohälsotalen i stadsdelsområdet framträder i eller i anslutning till fokusområdet Hagsätra-Rågsved. Dessa stadsdelar har också högre arbetslöshet, lägre inkomster, lägre utbildningsnivå och större andel utlandsfödda än övriga stadsdelar i området.

Barn i stadsdelsområdet har en sämre psykisk hälsa än stadens snitt. Forskning visar att det

finns samband mellan barns hälsa och viktiga aspekter såsom, boendevillkor, utbildningsnivå och möjligheter att delta i fritidsaktiviteter, föräldrarnas sysselsättning och familjens ekonomi.

Utifrån ett barnrättsperspektiv blir det därför viktigt att främja möjligheter för unga att delta i aktiviteter och få tillgång till fritids- och idrottsutrustning på lika villkor. För att förebygga ungas psykiska ohälsa ser förvaltningen behov av att prioritera och stärka samverkan samt arbeta för att skapa delaktighet. Genom stärkt samverkan både internt och externt kan barn och familjer erbjudas stöd i ett tidigare skede.

Verksamheter för funktionsnedsatta ska ha ett fortsatt starkt fokus på hälsofrämjande aktiviteter för att målgruppen ska ha samma möjligheter till hälsa och välbefinnande som resten av befolkningen.

Statistiken indikerar tydligt på att flickor och kvinnor generellt har sämre villkor och förutsättningar för välbefinnande och hälsa.

Strategiska prioriteringar

- Berörda förvaltningar och bolag behöver gemensamt fortsätta arbeta mot att fler barn och ungdomar i Rågsved och Hagsätra får tillgång till och deltar i fritidsverksamhet, idrott och kultur (område Demokrati och ökat samhällsdeltagande i platssamverkan berörs).
- Tillsammans med socialförvaltningen ta fram en prototyp på ett analysverktyg som kan kombinera flera datakällor och visualisera geografiska skillnader med hög precision på karta - omfattar alla tematiska områden.

2.2 Uppväxtvillkor och utbildning

Redogörelse

Förskolan är central för barns språkutveckling och fortsatta skolgång. Den har också ett kompensatoriskt uppdrag och är viktig för att upptäcka barn som har behov av stöd. Genom förskolan kan också vårdnadshavare få information om stöd i föräldraskapet. Under 2023 var 94,5 procent av barn 2-5 år i Enskede-Årsta-Vantör inskrivna i förskolan. Det är 0,2 procentenheter mindre än genomsnittet i staden. Högst var inskrivningsgraden i Gamla Enskede (97,4 procent) och lägst i Rågsved (87,9 procent) och Hagsätra (93,7 procent). Jämfört med 2022 har inskrivningsgraden sjunkit från 95,2 procent. Sänkningen syns bland annat i Rågsved som 2022 hade 90,6 procent. Hagsätra har däremot höjt från 92,2 procent. Enligt förvaltningens språkkartläggning är det cirka 29 procent av barnen som inte har svenska som ett av sina modersmål. I Rågsved är siffran cirka 63 och i Hagsätra 62 procent.

I stadsdelsområdet har 97 procent av invånarna i åldrarna 25-65 en grundskoleutbildning. Av dessa har 9 procent endast en grundskoleutbildning, 31 procent har en gymnasieutbildning och 57 procent en eftergymnasial utbildning. Av stadsdelsområdets sju högstadieskolor har två skolor en andel behöriga elever i årskurs 9 som ligger över stadsgenomsnittet medan det i Vantör finns ett par skolor där andel behöriga elever i årskurs 9 ligger bland de lägsta inom staden. Skolornas geografiska placering, var eleverna bor, vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund, om eleven invandrat till Sverige samt boende- och familjesituation är faktorer som påverkar förutsättningar för ett bra skolresultat (Lägesbild - SÖK).

En meningsfull fritid är en viktig skyddsfaktor för barn och unga. I Enskede-Årsta-Vantör är majoriteten av eleverna i årskurs 1-3 inskrivna i skolornas fritidshem, medan inskrivningsgraden till fritidsklubb för elever i årskurs 4-6 minskar. Det beror framförallt på att elever i årskurs 5-6 väljer bort fritidsklubb. I Vantör är 87-94 procent av eleverna inskrivna i fritidshem och 31-48 procent inskrivna i fritidsklubb. I Enskede och Årsta är inskrivningsgraden 96-99 procent för fritidshem och 87-94 procent för fritidsklubb. En faktor som påverkar inskrivningsgraden är avgiften, som kan innebära att familjer i områden med svag ekonomi väljer att inte skriva in sina barn i dessa verksamheter (Lägesbild - SÖK). Att kommunala fritidsklubbar från höstterminen 2025 blir avgiftsfria för elever i årskurs 4-6 kommer troligen medföra att fler barn skriver in sig i verksamheterna.

Högst andel barnfamiljer med låg ekonomisk standard finns i Rågsved (cirka 35 procent) och Hagsätra (cirka 22 procent). Andel barnfamiljer som har fått ekonomiskt bistånd under 2023 är 2,6 procent i stadsdelområdet. För hela Stockholm ligger motsvarande siffra på 1,9 procent. I samtliga stadsdelar i Vantör samt stadsdelen Östberga har minst 1 procent av alla hushåll med barn fått ekonomiskt bistånd (Områdesfakta).

Antalet orosanmälningar och placeringar har ökat genom åren. En av de primära orsakerna till orosanmälningar är våld i hemmet.

Analys

En trygg start i livet är avgörande för barn och ungas fysiska, psykiska och sociala utveckling. Faktorer som bostadsområde, familjens ekonomi och utbildningsbakgrund har stor påverkan på deras uppväxtvillkor och förutsättningar till en bra skolgång. Det finns en stor ojämlikhet i stadsdelområdet där Hagsätra-Rågsved sticker ut inom många olika avseenden.

Förskolan och dess verksamhet har en positiv påverkan på barns utveckling, lärande och välbefinnande långt upp i åren. En god och kontinuerlig skolgång är även en skyddsfaktor och en möjlighet att bryta mönstret att socioekonomiska faktorer förs mellan generationer. En fullständig grundskoleutbildning ökar chanserna till vidare studier, god hälsa samt välbefinnande och ökat deltagande i samhället. Skolgången främjar även sociala relationer samt integration och minskar risken för en negativ utveckling och utanförskap.

Rågsved präglas av många in- och utflyttningar och visar tecken på det som benämns ”lyckoparadoxen”. Den innebär att hushåll som bor i ett socioekonomiskt svagt område flyttar från området när hushållet har fått en förbättrad situation genom bland annat arbete, och ersätts av nya hushåll med svag socioekonomisk status. En konsekvens blir att området i sig inte kommer ur sin svaga socioekonomi. Under 2023 minskade den förvärvsarbetande befolkningen i Rågsved med 237 personer till följd av högre utflyttning än inflyttning. Sedan 2014 är den sammanlagda minskningen 1 500 personer. Även Rågsvedsskolan upplever att omflyttning av barn är väldigt hög, vilket påverkar barn och ungas möjlighet till en kontinuerlig skolgång och även skolresultat.

Strategisk prioritering

- Initiera ett projekt/utredningsarbete i samarbete med utbildningsförvaltningen för att förstå mer om flyttmönster och lyckoparadoxens förekomst och effekter. Utgångspunkten är barn i Rågsveds grundskola och närliggande förskolor och deras

familjer. Den gemensamma målsättningen är att eleverna i skolan i högre utsträckning ska gå kvar under hela sin skolgång (område Skolframgång och trygg skolmiljö i platssamverkan berörs).

2.3 Arbete och företagande

Redogörelse

Inom Enskede-Årsta-Vantör finns blandade ekonomiska förutsättningar gällande inkomst av förvärvsarbete, och stadsdelsområdet har en lite högre andel öppet arbetslösa än staden, men det varierar mellan stadsdelar (Lägesbild – SÖK).

Medianinkomsterna är lägre för både män och kvinnor jämfört med staden i helhet. Rågsved har lägst medianinkomster, 310 000 kr för män och 257 000 kr för kvinnor, vilket betraktas som lågt jämfört med stadens 453 100 kr och stadsdelsområdets 392 500 kr (statistik om Stockholm, Enskede-Årsta-Vantör). Andelen öppet arbetslösa uppgick 2023 till 3,2 procent, vilket är något högre än i staden. År 2023 fanns högst andel öppet arbetslösa kvinnor och män i Rågsved (5,8 procent respektive 5,7 procent).

År 2022 var sysselsättningsgraden i Enskede-Årsta-Vantör 82 procent, lite högre än i staden som helhet. Rågsved har lägst sysselsättningsgrad (73 procent för män och 70 procent för kvinnor) till skillnad mot stadsdelarna Stureby och Årsta som har högst andel sysselsatta kvinnor och män (87 procent) (Områdesfakta).

Andelen personer som uppbär ekonomiskt bistånd i staden har minskat och uppgick 2023 till 1,9 procent av befolkningen (Socialtjänstrapport 2023). I Enskede-Årsta-Vantör hade 2,4 procent ekonomiskt bistånd 2023 samt en av de största minskningarna inom staden av antalet biståndshushåll mellan 2022 och 2023. Andelen biståndshushåll är lägst andel i Stureby (0,5 procent) och högst i Bandhagen (4,9 procent).

Det vanligaste försörjningshindret för biståndstagande är arbetslöshet (Ekonomiskt bistånd årsrapport 2023, Stockholm stad).

Analys

Stadsdelsområdets lägsta medianinkomster, högsta andel öppet arbetslösa och lägsta sysselsättningsgrad finns i Rågsved. Vidare har kvinnor i stadsdelsområdet lägre medianinkomster och sysselsättningsgrad än män samt utgör den högsta andelen öppet arbetslösa.

Bristen på bostäder drabbar i första hand socioekonomiskt svaga grupper och unga som har mindre inkomster eller saknar kapital att köpa en bostad eller hyra en nyproducerad hyresrätt.

Det finns ett samband mellan barnfamiljers ekonomi och barns hälsa, boendevillkor, utbildningsnivå och möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Barn som växer upp i familjer i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med andra har sämre inkomst och lägre utbildningsnivå flera år senare. Föräldrars brist på arbete är den största orsaken till ekonomisk utsatthet.

I *Återblick på skillnadernas Stockholm* framgår att gruppen långtidsarbetslösa ofta är kortutbildade. Ungefär två tredjedelar av de långtidsarbetslösa är utrikes födda, vilka generellt

sett har större svårigheter att få jobb än inrikes födda. Att stärka långtidsarbetslösa är resurskrävande men en god investering, då efterfrågan på utbildad arbetskraft inom bland annat vård och omsorg kommer att öka i takt med en åldrande befolkning.

Långtidsarbetslöshet är en särskilt stor utmaning i Rågsved. För att öka möjligheten för långtidsarbetslösa att etablera sig på arbetsmarknaden ser förvaltningen ett ökat behov av anpassade arbetsmarknadsinsatser och av stärkt samverkan med fler aktörer samt ett behov av att rikta insatser till de områden och de målgrupper där behoven är som störst.

Strategiska prioriteringar

- Berörda förvaltningar och bolag behöver gemensamt säkerställa högre sysselsättningsgrad i Hagsätra och Rågsved (område Självförsörjning i platssamverkan berörs).
- Berörda förvaltningar och bolag behöver gemensamt bedriva ett långsiktigt arbete och riktade insatser för att stärka långtidsarbetslösa, framför allt i Rågsved och Hagsätra (område Självförsörjning i platssamverkan berörs).

2.4 Boende och stadsmiljö

Redogörelse

Enskede-Årsta-Vantör är det stadsdelsområde som förväntas få den största befolkningsutvecklingen kommande tio år, från 103 700 år 2023 till 119 200 år 2033, en ökning motsvarande 15 procent (Swecos befolkningsprognos 2024). Flera stora stadsutvecklingsprojekt pågår, bland annat på Årstafältet, Slakthusområdet och inom ramen för Fokus Hagsätra-Rågsved. Den förväntade befolkningsökningen väntas ske inom nybyggnation, samtidigt som befolkningen minskar inom befintlig bebyggelse (ODS). Det innebär att den bedömda befolkningsutvecklingen är känslig för konjunkturutveckling och förändring av ekonomiska förutsättningar i byggbranschen.

Rågsved och Bandhagen är de stadsdelar inom Enskede-Årsta-Vantör som idag har högst andel hyresrätter. Blåsut, Östberga och Örby har lägst andel hyresrätter. Under 2023 byggstartades 510 nya bostäder i stadsdelsområdet, varav 331 hyresrätter i fokusområdet Rågsved och 174 hyresrätter i Bandhagen (Grundplatta av statistik och stadsbyggnadsförvaltningen)

21 procent räknas som trångbodda i Enskede-Årsta-Vantör jämfört med 18 procent i staden som helhet. Störst andel trångbodda finns i Rågsved med 28 procent, följt av Hagsätra med 23 procent (Grundplatta av statistik). Några stadsdelar, som Rågsved och Johanneshov, hade en tämligen stor utflyttning, räknat i procent av befolkningen, under jämförelseåret 2023 (Områdesfakta 2023).

Enligt stadens senaste medborgarundersökning är en större andel boende i Enskede-Årsta-Vantör nöjda med skötsel av parker och grönområden jämfört med staden i stort, men en mindre andel anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i stadsdelsområdets parker och grönområden. Likaså anser en mindre andel jämfört med staden i stort att deras stadsdel är trygg att bo i (Medborgarundersökning 2024).

Analys

Det försämrade marknadsläget medför en osäkerhet kring planerade nybyggnationer av bostäder och ekonomin i projekten. På exploateringskontoret genomförs nu en portföljanalys, i vilken man prioriterar projekt som bedöms genomförbara. När stadsbyggnadsprocesser försenas riskerar det offentliga rummet att stå tomt, samtidigt som andra aktörer som exempelvis stadsdelsförvaltningen och trafikkontoret avvaktar med investeringar i väntan på nybyggnation. Detta resulterar i att vissa miljöer blir eftersatta och kan upplevas otrygga, vilket påverkar de redan boende. Förvaltningarna behöver arbeta tillsammans med hur dessa platser bäst kan hanteras.

När ekonomin i exploateringsprojekt kräver prioriteringar behöver berörda förvaltningar komma överens om vilka investeringar i allmän platsmark som inte får prioriteras bort. Det är en förtroendefråga hos allmänheten om investeringar som pekas ut i ett programskede inte finns med när detaljplan antas.

Att stadsdelarnas offentliga miljöer håller en likvärdig standard är viktigt för målet om en sammanhållen stad. Några nämnder har i 2025 års budget fått i uppdrag att ta fram ett program för offentliga platsernas gestaltning för att ge förutsättningar för en likvärdig standard, vilket välkomnas av stadsdelsförvaltningen. Även länkarna som kopplar ihop stadsdelarna är viktiga för en sammanhållen stad. Stadsdelsområdet har tre utpekade strategiska samband i översiktsplanen.

Merparten av de medborgarförslag som kom till förvaltningen 2020-2025 kom från boende i områden med hög andel flerbostadshus. Invånares bostadssituation kan ha betydelse för nyttjandet av stadens offentliga miljöer. Mycket planerad bebyggelse är i områden där det idag är stor andel flerbostadshus och det är därför fortsatt viktigt att offentliga miljöer utvecklas, rustas upp och sköts om för att tillmötesgå det växande behovet. Förvaltningen vill lyfta fram att det i utsatta områden kanske är särskilt viktigt med en trygg, trevlig och välskött boende- och utemiljö. Vidare behöver berörda aktörer samverka för att försöka minska den relativt stora omflyttningen i Rågsved genom stabilare boendeförhållanden och bättre närservice.

Ett fortsatt tätt samarbete mellan förvaltningar och bostadsbolag är viktigt för att lösa gemensamma utmaningar kring boende och stadsmiljö. Etablerade forum för detta är exempelvis områdesmöten, platssamverkan, centrumuppdraget i Rågsved och samverkansöverenskommelsen med polisen.

Strategiska prioriteringar

- Ett fortsatt tätt samarbete mellan förvaltningar och bolag är viktigt för att lösa gemensamma utmaningar kring boende och stadsmiljö varför samverkansstrukturen inom Platssamverkan Rågsved behöver se över möjligheten att också inkludera Hagsätra (alla områden i platssamverkan berörs).

2.5 Demokrati och trygghet**Redogörelse**

Under 2022 års val röstade 74,6 procent av alla röstberättigade i Enskede-Årsta-Vantör, vilket

är 5,3 procent lägre än genomsnittet i Stockholm. Stadsdelarna Rågsved och Hagsätra hade lägst valdeltagande, 54,7 procent i Rågsved och 62,4 procent i Hagsätra. Valdeltagande i Enskede-Årsta-Vantör har även minskat från år 2018 (78,3 procent). Det är en negativ trend i samtliga stadsdelsområden i staden. Valresultatet 2022 för hela staden visar även att det finns en stor skillnad i valdeltagandet bland inrikes- och utrikesfödda. Bland inrikesfödda röstade 90 procent, medan siffran för utrikesfödda var 55 procent. Socioekonomiska faktorer såsom utbildningsbakgrund, inkomstnivå och födelseland påverkar benägenheten att rösta (Skillnadernas Stockholm).

Invånarnas förtroende för kommunen och andra myndigheter visar även hur stark demokratin är i ett område. I stadens medborgarundersökning 2024 uppgav 32 procent att de har förtroende för stadsdelsförvaltningen. Enskede-Årsta-Vantör ligger 6 procentenheter lägre jämfört med hela Stockholm. Dock har förtroendet för stadsdelsförvaltningen ökat med 3 procentenheter från 2023. Under 2023 hade invånarna i Östberga högst förtroende för stadsdelsförvaltningen (37 procent) och Bandhagen hade lägst förtroende (20 procent).

I stadens trygghetsmätning 2023 uppgav 46 procent av invånarna i Enskede-Årsta-Vantör att de har mycket stort eller ganska stort förtroende för den lokala polisen. Högst är förtroendet i Enskede Gård och Gamla Enskede med 58 procent. Stadsdelarna Örby och Högdalen har lägst förtroende för den lokala polisen med 35 respektive 36 procent (Lägesbild SÖK).

Hög tillit mellan människor är avgörande för ett välfungerande och tryggt samhälle. I Enskede-Årsta-Vantör upplever 12 procent av invånarna att de är mycket otrygga eller att de inte går ut på grund av oron. Tryggast är invånare i Gamla Enskede, där endast 4 procent är mycket otrygga. Störst otrygghet upplevs i Rågsved med 21 procent av invånarna och därefter Johanneshov med 19 procent (Trygghetsmätning 2023). En faktor som kan påverka otryggheten är att stadsdelsområdet har flera öppna drogscener.

Äldre upplever störst otrygghet till och från sin egen bostad, men känner sig mest trygga i hemmet enligt stadens trygghetsmätning. Målgruppen sticker även ut gällande upplevd oro för att utsättas för hot, trakasserier eller bedrägerier på internet.

Analys

Redogörelsen visar på en negativ trend där valdeltagandet från det senaste valet 2022 minskar både i stadsdelsområdet och i hela Stockholm. Det finns ett tydligt samband mellan socioekonomiska faktorer och valdeltagande. Inom Enskede-Årsta-Vantör sticker fokusområde Hagsätra-Rågsved ut med ett väldigt lågt valdeltagande. I dessa stadsdelar är en stor andel av invånarna utrikesfödda, har lägre inkomster och sämre hälsa. De upplever ett utanförskap genom att deras svårigheter blir åsidosatta och bortprioriterade. Många invånare vittnar om en upplevd maktlöshet vilket leder till en uppgivenhet för att delta i samhällsutvecklingen.

Hagsätra-Rågsved klassas enligt polisens definition som ett utsatt område. Att bo i ett utsatt område kan föra med sig immateriella och materiella nackdelar för lokalbefolkningen. Förutom begränsade möjligheter i försörjning, bostadsmiljö och meningsfull vardag följer ofta en känsla av begränsade möjligheter av självförverkligande. Invånare i områden med låg tillit till myndigheter och medmänniskor tillvaratar inte sin rätt till stöd och service, exempelvis

familjebehandling eller budget- och skuldrådgivning. Tilliten kan påverkas av både utsatthet för kriminalitet, men även upplevda ogynnsamma sociala villkor på gruppnivå.

I samband med omställningen till den nya socialtjänstlagen, där tillgängligheten särskilt betonas för att stärka förtroendet för socialtjänstens insatser och tjänster, bör det övervägas att lokalisera socialtjänstverksamheter i bland annat Rågsveds centrum, men även andra stadsdelar som exempelvis Östberga och Dalen. Synergier i detta bedöms vara flera, bland annat mer levande stadsmiljö i centrumen, att öppna drogscener motverkas och att tilliten och förtroendet för stadsdelsförvaltningen ökar då synligheten och de dagliga mötena mellan tjänstepersoner och invånare blir fler. Ett utvecklingsarbete i samverkan med Järva stadsdelsförvaltning med stöd av socialförvaltningen planeras.

Strategiska prioriteringar

- För att stärka samhällsdeltagandet och på så vis också möjliggöra stöd till förändring för socioekonomiskt utsatta individer måste tilliten stärkas. Samtliga förvaltningar och bolag behöver gemensamt arbeta för att stärka tilliten för kommunala verksamheter bland invånarna i Hagsätra och Rågsved (alla områden i platssamverkan berörs).
- Utveckla och främja ett systematiskt arbete för medborgardialoger och medborgarinflytande, med fokus i Rågsved och Hagsätra, för att skapa möjligheter för invånare att påverka sitt lokalsamhälle och öka samhällsdeltagandet (alla områden i platssamverkan berörs).

2.6 Miljö och klimat

Redogörelse

Förvaltningen kan efter analys av stadens värmekartering konstatera att värmeöar framför allt förekommer på mark som inte ägs av förvaltningen. Största värmeöarna återfinns i industriområden, men även idrottsplatser och Dalen centrum med bostadsområde omfattas. Problematik med områden som blir varma men inte utgör värmeöar är utbredd inom stadsdelsområdet (Klimatkartan-Temperatur, gis.miljo.stockholm.se). Inom stadsdelsområdet finns områden som lätt drabbas av översvämningar (Klimatkartan-Skyfall, gis.miljo.stockholm.se). Bland annat har Enskedefältet drabbats av stora översvämningar, och delar av strandpromenaden i Årstaskogen spolas bort årligen till följd av höga flöden vilket ger återkommande höga kostnader för reparationer.

Enligt nya miljöprogrammet ska stadsdelarna arbeta med att minska sina konsumtionsbaserade utsläpp, men också stötta invånarna i att sänka sina utsläpp. Enligt konsumtionskompassen, där invånarnas konsumtionsbaserade utsläpp mäts, är det delar av Årsta och Enskede som har de största utsläppen (Grundplatta av statistik).

Förvaltningen har ett förorenat område i Lisebergsparken som innebär att en lekplats fått stänga igen på obestämd tid.

Analys

Förvaltningen har ett pågående arbete med klimatanpassning av förskolegårdar där dessa förses med solskydd. I parker med plaskdammar har ett arbete inletts med att installera dricksvattenkranar. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att skapa skuggade miljöer och få

ut dricksvattenkranar på fler platser. En samverkan om gröna förskolegårdar har inletts med SISAB, och en pilot kommer att inledas under 2025.

Trafikkontoret arbetar med att få fram lokala åtgärdsplaner för skyfallsåtgärder, där en plan för Enskede-Årsta-Vantör ska färdigställas under 2025. Efter detta vidtar förvaltningens arbete med att prioritera och planera åtgärder. Detta innebär sannolikt att klimatinvesteringsmedel för klimatanpassningsåtgärder kommer sökas under perioden 2026-2028.

Förvaltningen har ett pågående arbete inom projektet Scale Stockholm, där Årsta och Johanneshov ingår. Inom ramen för projektet kommer dialog hållas med civilsamhället och näringslivet om att skapa platser eller processer för hållbara vanor och cirkularitet. Projektet kommer att fortlöpa till 2026, men arbetet med de omställningsarenor som skapas kommer att fortsätta till 2030. Förvaltningen har också startat upp ett projekt tillsammans med organisationen Fritidsbanken, med målet att få till en Fritidsbank där invånare kan låna sportutrustning. Detta ger en ökad möjlighet till cirkularitet samtidigt som det ökar tillgängligheten av idrott och fritidsaktiviteter till hushåll med svag ekonomi.

Inom ramen för Scale Stockholm har ett samarbete inletts med Energi- och klimatrådgivningen som erbjuder vägledning till bostadsrättsföreningar i energifrågor. Förvaltningen undersöker möjligheten att utvidga samarbetet så att fler kan få stöd i att minska sin energiförbrukning.

Förvaltningen har inlett ett arbete med Hållbar vård och omsorg som kommer att fortsätta under perioden. I arbetet ingår att hitta arbetssätt för att minska beroendet av engångsartiklar och istället utnyttja flergångsartiklar i större utsträckning. En utmaning i detta är att flergångsartiklar på kort sikt är dyrare i inköp även om det på lång sikt lönar sig i form av minskade utgifter till engångsartiklar. Inom hemtjänsten har man identifierat att det förekommer mycket svinn av engångsmaterial till följd av att det saknas bra möjligheter att transportera material mellan brukare utan att det kontamineras. En lösning på problemet är att börja använda särskilda ryggsäckar med fack för engångshandskar, förkläden m.m. Metoden har testats i Farsta hemtjänst med goda resultat. Inköp av ryggsäckar räknas inte som en investering och uppfyller därmed inte kraven för klimatinvesteringsmedel. Förvaltningen har därför inte kunnat prioritera åtgärden.

Arbetet med att främja biologisk mångfald i stadsdelsområdet kommer att fortsätta. Prioriterat är att fortsätta med insatser i enlighet med det stadsdelsvisa åtgärdsprogrammet för biologisk mångfald, samt att förvalta redan utförda investeringar. Under 2025 planeras en markundersökning av Lisebergsparken, som varit stängd sedan markföroreningar påträffades. Om en sanering behövs kommer det innebära en betydande kostnad för stadsmiljöverksamheten. Åtgärden bedöms inte uppfylla kraven för statliga medel.

Strategiska prioriteringar

- Åtgärder för minskad konsumtion och ökad cirkularitet, både inom förvaltningen och bland invånare i samverkan med bland annat miljöförvaltningen och Fritidsbanken.
- Arbete med klimatanpassningar i samverkan med trafikkontoret.

3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden

3.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Barns rättigheter

Arbetet med barns rättigheter är en grund i förskolan och grunden för alla uppdrag och prioriteringar. Ökad inskrivningsgrad och arbetet för barn i behov av särskilt stöd, är exempel där utgångspunkten är alla barns rätt till utbildning. Förskolan arbetar utifrån förvaltningens handlingsplan för barns rättigheter, som bland annat har utmynnat i barnråd på förskolor och genomförande av barnkonsekvensanalyser inför beslut och förändringar.

Demografisk utveckling

Enligt befolkningsstatistiken (Sweco) kommer antal barn, 1-5 år, sjunka 2026-2027 och sedan öka något 2028. Den troliga vändningen 2028, innebär fortfarande ett barnantal som är på en lägre nivå jämfört med idag. Förvaltningen har tidigare sett en stor osäkerhet i prognoserna från Sweco, vilket innebär en svårighet att anpassa organisationen tillräckligt snabbt. Av den anledningen tar förvaltningen fram egna uppgifter som bygger på antalet barn som ska börja i förskoleklass och antalet barn som står i kö. Utöver det behövs en uppskattning av hur många barn som väntas tillkomma i kön. För innevarande år syns en större minskning utifrån dessa uppgifter, jämfört med befolkningsprognoser.

En utmaning är att anpassa organisationen utifrån ett skiftande barnantal, främst vad gäller lokaler och bemanning. Utifrån stadens nya chefsstruktur, kommer förskolan genomföra en ny områdesindelning med större områden. Genom att elva enheter blir fem områden kommer varje område ansvara för fler förskolor och barn än nuvarande enheter. En organisation med större områden kan lättare ställa om utifrån ett skiftande barnantal.

Även om barnantalet väntas sjunka, prognostiserar Skolverket att det fortsatt kommer vara en brist på förskollärare, på grund av att få utbildas (Fortsatt brist på behöriga lärare och förskollärare - Skolverket). Detta är viktigt att ha med i kommande kompetensförsörjningsplaner, även om förvaltningen i nuläget inte ser något större rekryteringsbehov. Förvaltningen står inför att inventera utbildningsnivån bland de anställda barnskötarna. Detta utifrån stadens arbete att ta fram att ta fram en definition av enhetlig yrkestitulatur för barnskötare.

Trygghet

Den senaste tidens våldsvåg i Stockholm, och Enskede-Årsta-Vantör har påverkat förskolorna. Till exempel har förskolor fått inrymmas och närområdet avspärrats. Det finns ett behov av att tydliggöra olika delar av krisarbetet. Detta för att snabbt och likvärdigt kunna hantera en kris för barnens bästa och säkerhet, samt ha en tydlig kommunikation till vårdnadshavare.

Utmaningar

Inskrivning och närvaro i förskolan

Inskrivningsgraden i förskolan är en fortsatt utmaning, i den senaste mätningen sjönk inskrivningsgraden i stadsdelsområdet från 95,2 procent 2022 till 94,5 procent 2023.

Sänkningen syntes bland annat i Rågsved. Förvaltningen har informerat om samt erbjudit plats i förskola, enligt Skollagen. De direkta platsererbjudandena, har inte lett till att någon vårdnadshavare tackat ja. Familjer har blivit uppringda och de telefonsamtal som genomförts visar att det är viktigt att skapa förtroende för förskolan och arbeta långsiktigt. Förvaltningen ska därför fortsätta utveckla former för det uppsökande arbetet.

Utöver inskrivningsgraden är kontinuerlig närvaro i förskolan viktig för att barn ska kunna ta del av utbildningen. Förvaltningen kommer ta fram en handlingsplan för barns närvaro. Det finns dels ett behov av att definiera vad en önskvärd närvaro i förskolan innebär, dels hur förskolan kan arbeta för att nå dit.

Förskolans kompensatoriska uppdrag och att tidigt upptäcka barn i behov av särskilt stöd
Antalet barn i behov av särskilt stöd har ökat. Förvaltningen har infört en del nya arbetssätt för att tidigt upptäcka barn i behov av särskilt stöd och erbjuda stöd och insatser. Utifrån de nya arbetssätten syns framgångsfaktorer som handlar om att arbeta med ett tydligt syfte och utifrån tydliga roller och ansvarsfördelning. Ett exempel är de barnkonferenser som genomförs på varje enhet. På barnkonferenserna uppmärksammas varje barn återkommande. Ett annat exempel är *Förskoleteam*, där förskolan samverkar med föräldramottagningen och barnavårdscentralen. Genom *Förskoleteam*, uppmärksammas barn som visar på sen språkutveckling och/eller svårigheter med samspel. Familjer, vars barn uppmärksammas, erbjuds stöd.

Förvaltningen arbetat även med att tillgängliggöra stöd för vårdnadshavare genom att en föräldrarådgivare finns tillgänglig på en förskoleenhet.

I det kompensatoriska uppdraget och att tidigt upptäcka barn i behov av särskilt stöd är samverkan med socialtjänsten viktig. Förvaltningen ser att samverkan fungerar bra när det finns upparbetade rutiner och strukturer som tydliggör roller, till exempel i arbetet med *Förskoleteam*. Förvaltningen ser därför positivt på att förskolenämnden och socialnämnden har ett gemensamt uppdrag att ta fram ett stödmaterial för orosanmälan, där samverkan är en viktig del.

Språk

Det språkutvecklande arbetet i förskolan är viktigt för barns språkutveckling och fortsatta skolgång. I det arbetet finns ett behov av att stärka det svenska språket bland medarbetare, både pedagogisk personal och personal i köken.

I den senaste språkkartläggningen syns att 28,9 procent av barnen i förskolan inom Enskede-Årsta-Vantör, inte har svenska som ett av sina modersmål. I Rågsved är siffran 63,1 procent och Hagsätra 62 procent (mätdatum i oktober 2023).

För att utveckla utbildningen utifrån forskningsbaserad kunskap deltar alla förskoleenheter i ett processtöd inom språkutveckling genom Ifous (Ifous står för innovation, forskning och utveckling i skola och förskola och är ett fristående forskningsinstitut). Genom processtödet ska medarbetare observera sitt eget agerande för att kunna utvärdera det och utifrån det utveckla det språkutvecklande arbetet.

Prioriteringar 2026-2028

- Öka inskrivningsgraden i förskola.
- Utveckla det språkutvecklande arbetet.
- Tidigt upptäcka och ge insatser till barn i behov av stöd.
- Samverka med socialtjänsten.

3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid**Omvärldsfaktorer**

Målgruppen för barn-, kultur- och fritidsverksamheterna förväntas öka i vissa stadsdelar och minska i andra stadsdelar under perioden. En ökning av barn och unga i åldrarna 0-17 år förväntas ske bland annat i Östberga, Bandhagen och Hagsätra-Rågsved. En minskning av målgruppen ser förvaltningen i Stureby och Örby.

För att möta det ökade behovet från barn och unga ska de öppna fritidsverksamheterna fortsätta att utveckla kvaliteten genom *Stockholms stads strategi för parklekar* samt *Stockholms stads strategi för fritidsgårdar*. Barn och unga ska fortsatt få möjlighet att påverka sin fritidsverksamhet utifrån sina behov och önskemål genom ett systematiskt arbete med parkråd, gårdsråd och inflytandeforum.

Socioekonomiska faktorer påverkar barn och ungas möjlighet att ta del av organiserade fritidsaktiviteter. Enligt *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF)* är det vanligare att utrikesfödda barn och unga besöker öppna fritidsverksamheter såsom parklekar och fritidsgårdar samt bibliotek i jämförelse med inrikesfödda barn. Barn och unga boendes i socioekonomiskt svaga områden tenderar även att ta del av de öppna fritidsverksamheterna i större utsträckning än barn och unga som bor i socioekonomiskt starka områden. Utrikesfödda barn och unga upplever även hinder i större utsträckning som påverkar möjligheten att delta i fritidsaktiviteter. Några hinder är tidsbrist, aktiviteten har varit för dyr eller att det har varit svårt att ta sig till aktiviteten. De öppna fritidsverksamheterna har därför ett viktigt kompensatoriskt uppdrag att nå ut till de barn och unga som inte har tillgång till en meningsfull fritid. Barn och unga med funktionsnedsättning, flickor och nyanlända har identifierats som särskilt prioriterade målgrupper som de öppna fritidsverksamheterna ska nå.

Förvaltningen samverkar med utbildningsförvaltningen i det delade uppdraget om en meningsfull fritid, i syfte att lotsa in fler barn och unga in i en organiserad fritidssysselsättning genom bland annat föreningsliv, parklekar och fritidsgårdar. Från höstterminen 2025 kommer kommunala fritidsklubbar vara kostnadsfria för elever i årskurs 4-6. Förändringen kommer med stor sannolikhet innebära att fler barn skriver in sig i verksamheterna.

Förvaltningen planerar att under de kommande åren implementera ett fritidsbibliotek för att alla invånare i stadsdelsområden ska få möjlighet att låna sport- och friluftsutrustning kostnadsfritt. Förvaltningen har blivit medlem i den nationella organisationen *Fritidsbanken* och kommer som ett första steg att kartlägga fritidsbibliotekets geografiska positionering.

Sommarkolloverksamheten i Stockholm riktar sig till barn och unga i årskurs 1-9. Ett särskilt arbete görs för att nå underrepresenterade grupper till kollo genom riktade

informationsinsatser. Från 2025 kommer inkomstgränsen för nolltaxa för kollo att höjas från 20 000 kr till 30 000 kr. Det innebär att det blir en högre andel familjer som får åka kostnadsfritt på kollo, vilket i sin tur innebär en ökad kostnad för förvaltningen.

Kulturplatsen i Snösätra fortsätter att utvecklas med ett brett utbud av aktiviteter genom den kulturförening som har arrende- och samarbetsavtal på platsen. Stadsdelsförvaltningen avsätter fortsatt resurser för att stödja utvecklingen.

I takt med att stadsdelsområdet förtätas ökar också trycket på parker, grönområden och anläggningar. För kommande år har förvaltningen identifierat investeringsbehov i Backen (sista etappen), Stamparken i Östberga, Dalbotten i Högdalen samt upprustning av plaskdammen i Vivstavarvsparken. Investeringarna prioriteras och planeras i samverkan med trafikkontoret.

Utmaningar

En utmaning är att motverka destruktiva maskulinitetsnormer bland barn och unga, ett långsiktigt arbete som fritidsgårdar och fältassistenter påbörjat.

Förvaltningen ser en utmaning med att erbjuda barn 11-12 år, som inte vill gå på mellanstadieverksamhet men som är för unga för att gå på fritidsgården, en meningsfull fritid och aktiviteter. Det behövs nya strukturer/arbetssätt för att kunna erbjuda särskilda aktiviteter anpassade till målgruppen, bland annat genom utveckling av parklekarna.

Det är en fortsatt svårt att rekrytera fritidsledare. Förvaltningen har heltid som norm och det är en utmaning med bemanningen på deltidssysselsättningar.

Prioriteringar 2026-2028

- Utveckla de öppna fritidsverksamheterna för barn och unga utifrån Stockholms stads strategi för parklekar och Stockholms stads strategi för fritidsgårdar.
- Få fler barn från underrepresenterade grupper att delta på kollo.
- Fortsätta utveckla arbetet med det gemensamma uppdraget om en meningsfull fritid tillsammans med utbildningsförvaltningen.
- Utveckla ett fritidsbibliotek.

3.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Antalet äldre ökar kraftigt, och behovet av vård- och omsorgsboenden väntas stiga med 95 procent till 2050. För att möta detta krävs omställning av äldreomsorgen i linje med den nya socialtjänstlagen och god och nära vård. Fler äldre ska kunna bo kvar hemma, vilket kräver anpassade bostäder och ökad digitalisering. Hemtjänsten bör utvecklas mot en mer högspecialiserad omvårdnad, medan serviceinsatser i större utsträckning är individens ansvar att lösa, vilket stärker undersköterskeyrkets status.

I stadsdelsområdet är omsorgsbehoven hos äldre stora. 68 procent av de över 85 år har biståndsbedömda insatser, jämfört med 61,6 procent i staden. Området har också hög andel ensamboende äldre och en lägre utbildningsnivå, vilket ökar vårdbehoven. Antalet äldre med komplexa behov, särskilt kopplat till psykisk ohälsa och missbruk, ökar. Förvaltningen ser

därför ett behov av att analysera äldreomsorgens utveckling utifrån fler faktorer än ålder, såsom ohälsotal, socioekonomi och andelen ensamboende från tidigare åldrar. Budgetfördelningen bör spegla dessa förutsättningar

Den psykiska ohälsan bland äldre är utbredd, särskilt bland män. För att nå målet om god hälsa och välbefinnande i Agenda 2030 behöver det riktade uppsökande arbetet vara systematiskt och hälsofrämjande. Fler kvinnor än män deltar i hälsofrämjande aktiviteter för äldre, och därför behöver fler riktade insatser till män tas fram. Arbetet bidrar till målet om jämställdhet i Agenda 2030.

Behovet av kvalificerat medicinskt omhändertagande och omvårdnad på särskilda boenden ökar. För att säkerställa hög kvalitet inom vård- och omsorgsboenden är både renovering och nybyggnation av stor betydelse. Det finns också behov av högkvalificerade korttidsplatser inom särskilt utvalda vård- och omsorgsboenden. På central nivå bör staden se över gemensamma satsningar på profilboenden. Det råder brist på boendelösningar för personer med psykisk ohälsa och missbruk. En utveckling av anpassade boendeformer är därför nödvändig för att säkerställa rätt stöd.

Den nya lagstiftningen, förändringar i pensionsåldern och en växande äldre befolkning kräver en översyn av riktlinjer, inklusive åldersgränsen för äldreomsorgen. En mer sammanhållen organisering inom socialtjänsten kan effektivisera resurserna och skapa ökade förutsättningar för att samtliga invånare ses utifrån sina individuella behov oavsett ålder. Regional boendeplan för äldre bör uppdateras vartannat år för bättre analysunderlag, då förändringar och trender blir mer synliga.

Utmaningar

Uppföljningen inom äldreomsorgen behöver utvecklas. Få svarar på Socialstyrelsens brukarundersökning, särskilt på särskilda boenden där enkäten oftast besvaras av någon annan, vanligtvis en anhörig. Resultatet bör tolkas med viss försiktighet. Kvalitetsuppföljning på individnivå och interna uppföljningar är viktiga komplement.

Ökad digitalisering behövs för effektivitet, kvalitet och likvärdig service. Digital avvikelserapportering samt integration av patientsäkerhetsberättelser och boendeplaner i ILS stärker uppföljning och transparens. Dagens ofta bristfälliga system försvårar en effektiv organisering.

Undersköterska är en skyddad yrkestitel och krävs för fast omsorgskontakt i hemtjänsten, men många saknar formell kompetens. Rekrytering är en utmaning och yrket behöver göras mer attraktivt. En central valideringsmodell bör utvecklas. Språkkompetens är en fortsatt utmaning, vilket kräver ett språkstärkande och hållbart arbetssätt för att säkerställa en god omsorg.

Nybyggnation medför ökade hyres- och avskrivningskostnader för stadsdelsförvaltningarna, vilket måste hanteras inom befintliga budgetramar. Detta innebär en större ekonomisk belastning för områden med hög nyproduktion. För att finansieringen ska vara hållbar krävs en modell som täcker de faktiska kostnaderna.”

Omställningen till god och nära vård och omsorg hänger samman med den nya

socialtjänstlagen. För att lyckas krävs bättre samverkan och deltagandet från regionen öka, men olika organisationsstrukturer och lagstiftningar gör det svårt. Region Stockholm behöver ta ansvar för egenvård, då dagens riktlinjer och lagar är motstridiga och skapar oklar ansvarsfördelning. Det innebär risker och försämrad vård och omsorg. En utväxlad hemsjukvård skulle underlätta arbetet och förbättra stödet till den enskilde.

Hemtjänsten står inför en kontinuerlig utmaning att balansera ekonomi och kvalitet. Begränsade resurser försvårar satsningar på fortbildning, samtidigt som kostnader för nya lokaler utgör en betydande del av budgeten.

Antalet äldre flyktingar från Ukraina har ökat. Förfarandet kring dessa personer är ännu oklart och förvaltningen ser ett behov av tydligare riktlinjer. Kostnaderna för beviljade insatser kan i och med detta öka.

Prioriteringar 2026-2028

- Utveckla arbetet med framtidens äldreomsorg genom att testa och implementera innovativa arbetssätt samt digitala lösningar.
- Öka medarbetares medicinska kompetens inom äldreomsorgen.
- Utveckla det språkstärkande arbetssättet inom äldreomsorgen.
- Utveckla det uppsökande och hälsofrämjande arbetet riktat till äldre i syfte att bryta social isolering samt förebygga ohälsa.

3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

Den pågående förtätningen av staden, i kombination med en växande befolkning, innebär en fortsatt ökning av antalet personer i behov av bostad med särskild service. Detta medför stigande kostnader och ställer höga krav på både planering och resurser. Bristen på ändamålsenliga lokaler är en utmaning. Även för daglig verksamhet är lokaler en utmaning och då särskilt möjligheten att hitta fristående lokaler med en säker utemiljö för personer som har behov av en enskild dagligverksamhet.

Personer med funktionsnedsättning har sämre hälsa än befolkningen i övrigt. En fortsatt utveckling av arbetet med hälsa behöver fortgå.

Livslängden för personer med funktionsnedsättning ökar, vilket medför ett ökat behov av boenden för målgruppen. Att pensionsåldern höjs leder till behov av fler platser i daglig verksamhet. Det är också viktigt att arbeta för en fortsatt meningsfull vardag när målgruppen blir äldre och daglig verksamhet inte längre är aktuell. Det finns inte specialiserade boenden för äldre med funktionsnedsättning. Profilboenden skulle skapa möjlighet till en ökad gemenskap och mer kvalitativa riktade aktiviteter.

Utmaningar

Heltid som norm kan medföra ökade kostnader och risk för överbemannning inom utförarverksamheterna. Det finns därför ett behov av ett effektivt och smart schemaläggningssystem inom staden för att ge chefer bättre förutsättningar att planera personalresurser utifrån verksamhetens behov.

Att verkställa beslut inom ramen för befintliga avtal enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) är en utmaning för personer med komplexa behov och samsjuklighet. Även beslut om daglig verksamhet för personer med behov av egna lokallösningar samt egna aktiviteter är svåra att genomföra inom nuvarande avtal. I dessa fall behöver förvaltningen hitta alternativa lösningar, vilket ofta medför ökade kostnader.

Efter en brandinspektion av en gruppbostad i stadsdelsområdet har beslut fattats om att stänga verksamheten, då inspektionen ställt krav på två utrymningsvägar. Det finns en utmaning i att flera gruppbostad är belägna i ordinära bostadsfastigheter som saknar tillräckliga utrymningsmöjligheter. Detta innebär en risk för att fler boenden kan behöva evakueras och att alternativa lösningar, exempelvis platser via lagen om valfrihetssystem (LOV), måste upphandlas, vilket medför ökade kostnader.

Prioriteringar 2026-2028

- Utveckla arbetet med den nya socialtjänstlagen och god och nära vård och omsorg genom innovativa arbetssätt och fler digitala lösningar.
- Öka medarbetares kompetens för att bättre möta komplexa behov och behov hos äldre med funktionsnedsättning.
- Förstärka samverkan internt och externt för att möta komplexa behov och möjliggöra en personcentrerad vård och omsorg.
- Öka möjligheten till en god hälsa för målgruppen.
- Säkerställa ändamålsenliga lokaler för gruppbostad utifrån brandskydds krav.

3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

Avdelningarna Social omsorg barn och unga har slagits samman med Social omsorg vuxen. Syftet är att skapa en effektiv organisation, ge brukare sammanhållet stöd utifrån individuella behov samt öka synergier och använda resurser där de gör störst nytta och ger bäst resultat.

Om förslagen i Samsjuklighetsutredningens slutbetänkande genomförs, medför det en betydande omställning för berörda verksamheter. Socialdepartementet har 2025 tillsatt en delegation med uppdrag att genomföra en reform av samhällets insatser till personer med samsjuklighet i linje med Samsjuklighetsutredningens förslag. Uppdraget sträcker sig över tre år där en plan ska tas fram för reformen.

Hemlösheten kan komma att öka för utsatta grupper utifrån inflation, lågkonjunktur och skuldsättning, vilket väntas medföra ökade kostnader för placeringar på olika boenden.

Arbetet med omställningen till en ny socialtjänstlag intensifieras under 2025 och kommer behöva prioriteras för socialtjänstens verksamheter. Den nya lagen innebär bland annat att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande och fånga upp behov innan de blir för stora. Socialtjänsten ska bli lättare att nå och erbjuda insatser snabbare. I den nya lagen stärks barnets rättigheter utifrån barnkonventionen och kravet att socialtjänstens insatser ska främja jämlika levnadsvillkor stärks. Parallellt med en mer förebyggande och tillgänglig socialtjänst, går flera politiska initiativ i en mer kontrollerande och repressiv riktning.

Omställningen till en *god och nära vård och omsorg* (GNVO) går hand i hand med omställningen till nya socialtjänstlagen. För att lyckas med omställningen behöver samverkan och deltagandet från regionen öka. De olika organisationsstrukturen inom kommun och region skapar stora utmaningar för en hållbar och effektiv samverkan.

Sedan den nya lagen om placering av barn i skyddat boende (LPBSB) trädde i kraft 2024 har socialtjänsten märkt en högre arbetsbelastning eftersom barn som placeras i skyddat boende ska utredas på liknande sätt som vid LVU, vilket är mer omfattande än vanliga utredningar.

Förvaltningen behöver förbereda sig för möjliga ändringar i straffbarhetsåldern, då en sänkning kan leda till ökade krav på insatser för unga lagöverträdare. Samtidigt ökar problemen med otillåten påverkan, där personal utsätts för hot, trakasserier och påtryckningar. Förvaltningen ser ett behov av stärkt utbildning och säkerhetsrutiner för att hantera detta.

I Enskede-Årsta-Vantör är andelen hushåll med barn där minst en förälder har skulder hos Kronofogden eller där hushållet har skuldsanering 8,8 procent. Det är näst högst antal hushåll i staden. Detta märks även bland de som söker sig till budget- och skuldrådgivningen, då andel barnfamiljer uppgick till 47 procent 2024. Ökningen av ärenden väntas fortsätta på grund av det ekonomiska läget i samhället. Även antal företagare som vände sig till budget- och skuldrådgivningen ökade 2024. En bidragande faktor är att den frist som erbjöds under coronapandemin och energikrisen för att skjuta upp betalningar och skatter nu löpt ut.

Andel nyanlända förväntas minska, men det är fortsatt prioriterat att erbjuda samhällsvägledning, bostadsvägledning och andra förebyggande insatser till målgruppen för att ge ökade förutsättningar att kunna etablera sig i samhället. Valet 2026 kan komma att påverka Sveriges flyktingmottagande. Fyra av stadens femton boenden för nyanlända finns i stadsdelsområdet. Då antal nyanlända från andra länder har minskat drastiskt sedan 2024 är det många flyktingar från Ukraina som bor i dessa boenden. Förutsättningarna för ukrainska flyktingar kan komma att ändras med kort varsel. Ett exempel är när massflyktsdirektivet ändrade riktlinjerna för folkbokföring för ukrainska flyktingar under 2024, vilket till viss del gav ett ökat tryck på förvaltningens verksamheter.

Utmaningar

Förtroende för socialtjänsten

Rädslan för socialtjänsten bland vissa grupper är stor och tilliten svag, särskilt i utsatta områden. De senaste årens desinformationskampanjer har börjat få konsekvenser och blivit mer påtagliga. Att invånarna har förtroende för socialtjänsten är centralt för ett förebyggande arbete. Barn och unga riskerar att lämnas utan det stöd de behöver om vårdnadshavare tackar nej till insatser för att de saknar förtroende för socialtjänsten. Flera förebyggande och främjande verksamheter ligger i socioekonomiskt svaga områden där kriminalitet och utanförskap förekommer. Det är en utmaning för verksamheternas medarbetare då problematiken oftast är komplex där fler och nya tvärprofessionella arbetssätt/insatser behövs med till exempel skola, förebyggande socialtjänst, polis och civilsamhället. De förebyggande verksamheterna upplever svårigheter att nå ut till föräldrar långt från samhället och arbetsmarknad. De har svårt att hitta till öppna förskolan och föräldraskapsstöd, vilket kräver ett särskilt uppsökande arbete.

Kriminalitet

Det finns omfattande kriminalitet och fyra öppna drogscener i stadsdelsområdet, vilket bidrar till oro bland invånare. En ny trend är att polisen oftare orosanmäler flickor med ett kriminellt beteende. Flera barn som är aktuella inom socialtjänsten har kriminella mödrar. Det finns behov av att fortsätta med tidiga insatser för att fånga upp yngre barn som visar på ett riskbeteende. Drygt hälften av alla elever i årskurs 9 uppger att de har varit delaktiga i något brott enligt skolundersökningen 2023.

Barn och unga

Antalet orosanmälningar om barn och unga ökar för varje år. Polisen är den instans som står för flest orosanmälningar. Rekrytering av barn och unga in i gängkriminalitet är en aktuell utmaning som påverkar socialtjänstens insatser. Antalet placerade barn och unga ökar också. Barn och unga som placeras utanför hemmet har en mer komplex problematik, fler diagnoser än tidigare samt allmänt sämre hälsa än andra barn. Det är också svårare att hitta jour- och familjehem som klarar av de allt mer vårdkrävande barnen.

Stockholmsenkäten visar att många barn och unga, framför allt flickor, upplever psykisk ohälsa. Ett långsiktigt arbete med riktade insatser behövs för att fånga upp flickor inom den offentliga miljön och digitala arenan. Det finns även ett behov av att fånga upp fler unga som har problematisk skolfrånvaro och riskerar att bli hemmasittare.

Socialpsykiatri

För att fler personer med psykisk ohälsa ska få rätt stöd krävs en stärkt samverkan med regionen. Det är också en utmaning att möjliggöra en ökad samplanering och fler samplaceringar mellan kommun och region. Antal personer med psykisk ohälsa och komplexa behov ökar, vilket ställer krav på att insatser och stöd anpassas utifrån individens behov. Personer med psykisk funktionsnedsättning har generellt en sämre hälsa än övriga befolkningen, vilket understryker vikten av ett stärkt hälsofrämjande och förebyggande arbete. Kvinnor skattar sin psykiska hälsa sämre än män och är svårare att nå inom den öppna stödverksamheten. Att arbeta för att nå fler kvinnor är en viktig del i arbetet för ökad jämställdhet enligt Agenda 2030.

Samhällsvägledning

Behovet av samhällsvägledning bedöms fortsatt vara stort, bland annat beroende på den ekonomiska situationen i samhället. Medborgarkontoret erbjuder sedan 2024 teckenspråkig samhällsvägledning som är en kommunövergripande verksamhet och som det är stor efterfrågan på. Verksamheten besöks även av teckenspråkiga invånare från andra kommuner.

Vuxna missbruk

Antalet personer med samsjuklighet och komplex problematik och antalet LVM-anmälningar ökar. Arbetet med samsjukliga behöver stärkas genom interna samarbeten och förstärkt samarbete med regionen och civilsamhället.

Bostäder

Bostadsbristen är en fortsatt utmaning. För att bidra till målen om hälsa och välbefinnande samt minskad ojämlikhet i Agenda 2030 behöver förvaltningen fortsätta säkra tillgången på bostäder för särskilt utsatta grupper. För att i högre grad möjliggöra för personer att ta del av

det stöd som finns behöver samverkan stärkas både inom förvaltningen och externt med bostadsbolag, region och civilsamhället.

Utifrån utmaningarna på bostadsmarknaden behöver risken för att invånare blir hemlösa prioriteras. Både det vräkningsförebyggande arbetet och stödet till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden behöver stärkas. När familjer med kort kötid lyckas få ett förstahandskontrakt, handlar det nästan uteslutande om nyproduktion med höga hyror, vilket försvårar för familjerna att vara självförsörjande.

Behovet av gruppbostäder och stödboenden för personer med psykisk funktionsnedsättning är stort, särskilt för yngre personer inom socialpsykiatri. Bristen på lämpliga boendeleternativ kan leda till att individer placeras i icke anpassade boendeformer, vilket riskerar att påverka deras psykiska hälsa negativt. Samtidigt blir många inom socialpsykiatriens gruppboenden äldre, vilket ställer krav på kunskap inom geriatrik samt ökad fysisk tillgänglighet i boenden och lokaler.

Äldre med komplexa behov blir fler och antalet yngre äldre med behov av stöd ökar. Det behövs fler boendeformer som kan tillgodose målgruppens behov av stöd för missbruk och psykisk ohälsa med kognitiva svårigheter i kombination.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Förvaltningen har goda erfarenheter av upparbetad samverkan utifrån *Islandsmodellen*. Det finns ett behov av att fortsätta stärka arbetet för att nå personer som utsätts för och utövar våld så tidigt som möjligt. Det är fortsatt viktigt med goda rutiner för att upptäcka våld tidigt för att kunna motivera till och ge stöd, både till den som är våldsutsatt och den som utövar våld. Förvaltningen kommer därför fokusera på att stärka samverkan med polis, informationsspridning samt uppsökande arbete. För att erbjuda ett mer samordnat och tidigt stöd till våldsutsatta kommer förvaltningen arbeta för att ta fram en samverkansstruktur i linje med stadens process *Bryt upp – sammanhållet stöd för våldsutsatta*.

Få ärenden gällande unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck inkommer till socialtjänsten. Inom vissa enheter behöver kompetensen inom detta område stärkas. Våld mot äldre kan handla om psykiskt, fysiskt, ekonomiskt eller sexuellt våld, hårda tag eller försummelse. Det behövs alternativa boendeformer som ger den äldre skydd från våldet och ger stöd utifrån kognitiva och fysiska nedsättningar.

Kompetensförsörjning

Det har åter blivit svårare att rekrytera personal med erfarenhet av myndighetsutövning, främst inom området barn och unga. Stadsdelsområdet är högt belastat med svår social problematik, vilket medför att det blir svårare att behålla personal. Det råder brist på erfarna socialsekreterare, och den höga arbetsbelastningen i utsatta områden försvårar personalförsörjningen ytterligare. Kompetens kring bedömningsinstrument såsom SAVRY, EARL och iRISK behöver stärkas, då dessa verktyg är avgörande för att bedöma risk och skyddsbehov hos barn och unga.

Förvaltningen ser på sikt en utmaning i rekrytering av budget- och skuldrådgivare, då det råder brist på budget- och skuldrådgivare samt att målgruppens komplexitet ökar. Det saknas även kompetens bland socionomkonsulter.

Ytterligare en utmaning är svårigheten att rekrytera fältassistenter. Det beror bland annat på att arbetet sker ute i det offentliga vilket kräver särskild kompetens och lämplighet. Obekväma arbetstider och nya regler kring dygnsvilan gör det svårt att byta pass med varandra.

Prioriteringar 2026-2028

- Fortsätta arbetet kring omställningen till ny socialtjänstlag och God och nära vård.
- Utveckla en sammanhållen och förebyggande socialtjänst som ger rätt insats i tid av rätt profession.
- Stärka skyddsfaktorer för barn och unga genom tidiga och samordnade insatser med förskola och skola, föräldraskapsstöd och öppna fritidsverksamheter.
- Fokusera på skola och hälsa för placerade barn.
- Nå fler kvinnor inom den förebyggande verksamheten för personer med psykisk ohälsa.
- Utveckla arbetet med boendestöd för äldre med psykiatriska diagnoser.
- Stärka och utveckla det vräkningsförebyggande arbetet och den interna samverkan i ärenden för att fånga upp enskilda och barnfamiljer.
- Stärka medarbetare och chefer och ge förutsättningar i form av god arbetsmiljö, trygghet och säkerhet i myndighetsutövandet, ett nära ledarskap och god tillgång till stöd i olika former.
- Säkerställa hög kompetens hos såväl nya medarbetare som rekryteras som befintlig personal för att tidigt kunna möta målgruppernas behov.

3.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Befolkningen väntas öka med några tusen personer i stadsdelsområdet under perioden. Det är utbyggnaden av nya bostäder som driver befolkningsökningen och det ekonomiska läget gör utbyggnadstakten oviss.

I enlighet med uppdrag från kommunfullmäktige planerar förvaltningen för en övergång från park- och naturskötsel på entreprenad till kommunal regi hösten 2026.

Från den 1 januari 2026 blir det lag på att samla in förpackningsavfall i parker som är över 2 000 kvadratmeter och där det förekommer betydande mängder förpackningsavfall.

Utmaningar

Egen regi

Den planerade övergången från parkdrift på entreprenad till egen regi hösten 2026 kommer att innebära en stor omställning. En intensiv samordning med förvaltningar med samma uppdrag kan bidra till att få ner kostnader och säkra effektivitet och kvalitet. En stor utmaning är att hitta och avtala om lämplig lokal för verksamheten. Fastighetsägare är inte vana vid stadens långsamma processer och lokaler riskerar därför att gå till någon med kortare beslutsprocess.

Utöver att själva driftsformen ändras, så kommer kraven på en fossilfri stadsmiljöverksamhet skärpas, vilket innebär eldrift i hög utsträckning. Stadsgemensamma rutiner för förvaring och

hantering av batterier skulle underlätta arbetet. Förvaltningen har idag tillgång till fyra upplagsytor. Tillstånd för dessa beviljas för några år i taget. För att parkskötseln ska bedrivas effektivt behöver verksamheten säkra ändamålsenliga och långsiktiga kommunaltekniska ytor på strategiskt lämpliga platser. Den nya lagen om källsortering i parker förstärker behovet av plats för att kunna mellanlagra avfall.

Förvaltningen ser en utmaning i att rekrytera driftspersonal med rätt kompetens, eftersom flera stadsdelsförvaltningar kommer att övergå i kommunal regi ungefär samtidigt.

Förvaltningen kommer ha behov av ökade drifts- och investeringsmedel under övergångsåren 2026 och 2027. Dagens nivå på centrala medel för investeringar till egen regi kommer inte att räcka när flera förvaltningar övergår till egen regi samtidigt. Investeringsmedel behövs framförallt för inköp av fordon och maskiner, arbetsredskap och inventarier. Driftsmedel behövs framförallt för överlappande kostnader för personal och lokaler under en övergångsperiod.

Samordning och styrning

Förvaltningen ser behov av en ökad samordning mellan stadens förvaltningar kring städning, renhållning och skötsel av utemiljön. Kategorirådet bör verka för att ytorna ska skötas mer likartat och att förvaltningarna och bolagen ställer samma krav på grönyteskötsel, naturvårdande insatser i naturreservat och tid för lövupptagning och sandning med mera. Det är viktigt även när arbetet bedrivs i egen regi. En ökad samordning kan öka nöjdheten bland invånarna.

Förvaltningen rapporterar varje år in jämförelsetal till stadsledningskontoret kring kostnader per kvadratmeter för parkskötsel, vinterväghållning, renhållning och parkunderhåll. Gemensamma nyckeltal är bra, men inrapporteringen behöver bli mer likartad för att öka tillförlitligheten i jämförelsen.

Attraktiva och gröna boendemiljöer

När stadsdelsområdet förtätas ökar konkurrensen om kvarvarande parker och grönområden och det ökade slitaget ställer höga krav på drift och underhåll. Ett sätt att bidra till ökade kvaliteter är att uppvärdera den fastighetsnära naturmarken och med en större budget möjliggöra utveckling av den. Förvaltningen efterlyser vidare tydligare riktlinjer, nyckeltal och uppföljning kring arbetet med grönkompensation. Vid investeringar i anläggningar i parkmark i samband med exploateringsprojekt vore det önskvärt med driftkalkyler för att bättre synliggöra kommande kostnader på anläggningar i parkmiljö.

Källsortering

Förvaltningen har utökat källsorteringen i vissa parker, som ett sätt att påbörja anpassningen till den nya lagen. Vidare ser förvaltningen det som angeläget att samordna tömningen av olika fraktioner så att biltrafiken inte ökar i parkerna.

Prioriteringar 2026-2028

- En ordnad övergång av park- och naturskötsel till egen regi från och med hösten 2026.
- Vidta åtgärder för en biologisk mångfald och strategiska trädplanteringar och samtidigt värna goda vistelsevärden i parker och grönområden.
- Vidta åtgärder för att nå målet om en fossilfri organisation och företrädesvis eldrift

inom stadsmiljöverksamheten.

- Öka samordningen med andra förvaltningar kring gemensamma skötselkrav.
- Fortsätta arbeta för en trygg och säker stadsmiljö.

3.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

Antalet långtidsarbetslösa med svag förankring på arbetsmarknaden är fortsatt hög vilket kräver insatser som ger individen goda förutsättningar att uppnå egen försörjning. Den rådande lågkonjunkturen med höga mat- och boendekostnader påverkar hushållen generellt men har inte medfört någon ökning av antalet ansökningar om ekonomiskt bistånd inom stadsdelsområdet. Konjunkturinstitutets samlade bedömning är att det dröjer till senare delen av 2026 innan lågkonjunkturen är över. De vanligaste målgrupperna som har ekonomiskt bistånd är arbetslösa, sjukskrivna utan ersättning från Försäkringskassan samt personer med socialmedicinska hinder.

Högre arbetslöshet, höjda hyror och ökade elkostnader kan leda till att fler hushåll behöver ekonomiskt bistånd. Med ökad konkurrens om arbete får långtidsarbetslösa än svårare att etablera sig på arbetsmarknaden varpå gruppen med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd kan öka. Även den höjda pensionsåldern leder till att fler personer har behov av ekonomiskt bistånd längre.

Positivt är att förvaltningen ser en trend att fler erfarna socialsekreterare söker tjänster inom ekonomiskt bistånd.

Utmaningar

Antalet bidragstagare har minskat, men de som är aktuella för ekonomiskt bistånd har mer komplexa behov än tidigare. Det är en utmaning att stödja personer med psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och/eller missbruksproblem. En förstärkt samverkan inom förvaltningen och med externa parter såsom psykiatri, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg är central för att öka möjligheten för målgruppen att uppnå självförsörjning och ökad självständighet.

Den administrativa belastningen för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd är hög. Nya digitala arbetssätt skulle kunna frigöra tid till förmån för socialt förändringsarbete. Digitaliseringstakten behöver öka för att verksamheter ska kunna nyttja digitaliseringens möjligheter.

Prioriteringar 2026-2028

- Utveckla arbetssätt och metoder för att fler brukare som haft ekonomiskt bistånd under lång tid och barnfamiljer ska bli självförsörjande.
- Utveckla samverkan med andra huvudmän, såsom psykiatri, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg.

3.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Lågkonjunkturen har gett tydliga avtryck på arbetsmarknaden. En svagare ekonomisk utveckling har minskat efterfrågan på arbetskraft vilket lett till att antalet inskrivna arbetslösa har stigit under det senaste året. Långtidsarbetslöshet är en fortsatt stor utmaning. Den allt snabbare digitaliseringen och automatiseringen riskerar att ytterligare öka obalansen på arbetsmarknaden, då många i redan utsatta grupper saknar efterfrågade kompetenser. För långtidsarbetslösa är svårigheten att få och behålla ett jobb på den reguljära arbetsmarknaden stor. Särskilt utsatta grupper är personer med kort utbildning, nyanlända, utomeuropeiskt födda kvinnor samt personer med funktionsnedsättning. Behovet av att erbjuda arbetsförberedande insatser som en del i ett långsiktigt stöd väntas öka. För att öka möjligheten för långtidsarbetslösa att etablera sig på arbetsmarknaden ser förvaltningen ett ökat behov av anpassade arbetsmarknadsinsatser och av stärkt samverkan med fler aktörer.

När fler personer med ekonomiskt bistånd har komplex problematik ökar behoven av arbetsförberedande insatser för att de på sikt ska kunna få en egen försörjning i form av arbete. Den typen av insatser behöver utvecklas för att bidra till målen i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande samt minskad fattigdom.

Allt fler kontakter med myndigheter sker digitalt, vilket förutsätter digital kompetens. Personer som saknar datavana riskerar att hamna i ett digitalt utanförskap och har svårt att söka arbete på egen hand. Det är en utmaning för staden i stort att utveckla de digitala förutsättningarna för målgruppen.

Ungdomsbarometerns senaste generationsrapport lyfter att ungdomar idag har ett större intresse av att tjäna pengar, bli rika och framgångsrika. Samtidigt minskar synen bland målgruppen att prestationer i skolan är en självklar väg till framgång. Ungdomar vill framförallt bli företagsledare eller entreprenörer, vilken kan påverka andelen ungdomar som framöver kommer att vända sig till feriejobben som ett första steg in i arbetslivet. Förvaltningen ser även ett fortsatt behov av att prioritera ungdomar som är pågående inom socialtjänsten för att erbjuda målgruppen en positiv arbetslivserfarenhet och sysselsättning.

Utmaningar

Att erbjudas adekvata arbetsmarknadsinsatser i rätt tid är en viktig faktor för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Det är en utmaning att remittera till olika arbetsmarknadsinsatser då det ofta är långa köer, låg kontinuitet och svårt att få en överblick över utbudet av insatser.

Övergången till arbete eller studier på den ordinarie arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning behöver utvecklas.

Ett ökat behov av arbetsmarknadsinsatser och arbetsförberedande insatser kan innebära att behovet av medarbetare med kompetens inom de områdena ökar. Det är även av vikt att medarbetare har rätt kompetens för att möta och stödja personer med komplex problematik för att de ska kunna erbjudas samordnade insatser utifrån individuella förutsättningar.

Förvaltningen ska under planperioden arbeta med att utveckla interna processerna för att

säkerställa att tillhandahållandet av OSA-anställningar och Stockholmsjobb med god kvalitet och i tillräcklig omfattning.

Det är en utmaning att utveckla verksamheterna så att fler personer, framförallt långtidsarbetslösa kvinnor ska komma ut i egen försörjning. Förvaltningen behöver ta fram nya lösningar och arbetssätt, effektiva former för systematisk uppföljning av utförarverksamheterna samt stärka samverkan med andra huvudmän för att fler ska närma sig arbetsmarknaden.

Prioriteringar 2026-2028

- Utveckla arbetssätt och lösningar för att fler ska närma sig arbetsmarknaden.
- Utveckla och öka arbetsförberedande insatser.
- Stärka samverkan med Regionen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg för att enskilda ska få arbetslivserfarenhet och närma sig arbetsmarknaden.
- Fortsätta erbjuda feriejobb samt arbeta för att fler ungdomar med funktionsnedsättning och med sociala skäl ska erbjudas möjlighet att få feriejobb i stadens regi.

3.9 Övrigt

Arbetet mot välfärdsbrott

Förvaltningen ser ett fortsatt stort behov av att stärka arbetet mot välfärdsbrott. En viktig del i detta är aktiv avtalsuppföljning, framförallt inom områden där risken för välfärdsbrott är stor, exempelvis lokalvård och välfärdstjänster. Arbetet med avtalsuppföljning kräver tydliga rutiner, samordning, kompetens och resurser för att systematiskt kunna arbeta för att säkerställa att det inte förekommer organiserad brottslighet inom upphandlad verksamhet eller utanför ramavtal.

Beredskap

De senaste årens utveckling med gängkriminalitet och grovt våld på olika sätt drabbar stadens invånare. För närvarande arbetar stadens förvaltningar separat med krisstöd. För att stärka beredskapen ses stora fördelar med att utveckla samarbetet kring krisstöd med angränsande stadsdelsförvaltningar. Samverkan kan förbättra både reaktionsförmåga och uthållighet vid större händelser eller händelser som berör flera stadsdelsområden.

Prioritering

- Tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i region östra söderort undersöka hur samverkan kring krisstöd kan förbättras.

Informationshantering

Den digitala utvecklingen accelererar och blir mer komplex. Mängden data ökar vilket kan kräva kraftfulla tekniker och metoder för att genomföra analyser. Regelverk och rutiner som styr informationssäkerhet och dataskydd kommer att bli allt viktigare för att skydda information.

En kulturförändring, där information ses som en strategisk och kritisk resurs, är viktig kommande år. Det finns stora vinster, både vad gäller effektivitet och kostnader, att samverka

och skapa lösningar tillsammans och samverkan behöver därför öka för att tillvarata alla möjligheter. Gemensamma rutiner inom staden är nödvändigt för att säkerställa att information hanteras enhetligt och rättssäkert.

Flertalet processer behöver även utvecklas för att information ska hanteras effektivare och bidra till ökad kvalitet i verksamheterna. Exempelvis behöver staden skapa bättre möjligheter till säker digital kommunikation, en gemensam vägledning om NIS2 och ge stöd i utvecklingen kring AI.

Omvärldsläget medför ett behov av att prioritera incidenthantering och det finns ett stort behov av gemensamma riktlinjer för incidenthantering inom informationssäkerhetsområdet. Normerade informationsklassningar för centrala system bör prioriteras i samverkan med berörda förvaltningar för att effektivisera arbetet och minimera riskerna för säkerhetsbrister.

4 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämnden tilldelades 2025 en nettobudget om 2 856,2 mnkr för driftverksamhet och 25,1 mnkr för investeringar. Jämfört med 2024 ökar driftbudgeten med 123,5 mnkr, motsvarande 4,5 procent. Budgeten för investeringar ökar med 0,2 mnkr för 2025. Budgetramarna för 2026 och 2027 antogs av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2025. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella 2024.

Nettokostnaderna ökade med cirka 75,5 mnkr från bokslutet 2023 till bokslutet 2024, motsvarande 2,8 procent. Under 2024 beviljades nämnden budgetjusteringar om 55,2 mnkr, varav 15,0 mnkr avsåg investeringar. Beviljade prestationsförändringar uppgick till totalt 36,9 mnkr.

Budgetramar			
Anslag (mnkr)	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kostnader	2 941,8	2 968,2	2 989,4
Drift och underhåll	2 913,9	2 940,3	2 961,5
Avskrivningar	21,1	21,1	21,1
Internränta	6,8	6,8	6,8
Intäkter	85,6	85,6	85,6
Netto	2 856,2	2 882,6	2 903,8

I förvaltningen arbetar cirka 2 300 tillsvidareanställda. För år 2024 motsvarade månadsanställdas kostnader cirka 25 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnader för övrig personal motsvarade cirka 6 procent av bruttokostnaderna. PO-pålägg motsvarade cirka 15 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnaderna för köp av verksamhet och lokalkostnader motsvarade cirka 32 respektive 7 procent. Resterande kostnader avser främst bidrag (t.ex. ekonomiskt bistånd), omkostnadsersättning, transporter och andra driftkostnader.

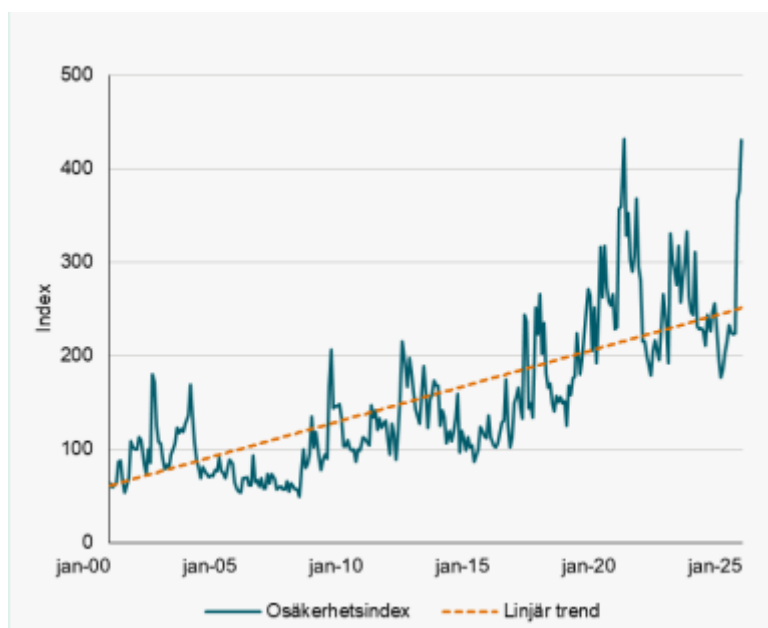
Om löneökningarna stannar vid 3 procent de kommande tre åren innebär det en kostnadsökning på cirka 32,0 mnkr per år exkl. PO-pålägg. Implementering av den nya chefsstrukturen prognostiseras öka lönekostnaderna kommande år samtidigt som lägre

personalomsättning och högre produktivitet är möjliga vinster framöver.

Ekonomiska förutsättningar

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) bedömer att svensk ekonomi har påbörjat en återhämtning från lågkonjunkturen. Däremot bedöms inflationen vara motståndskraftig och färre räntesänkningar prognostiseras än tidigare.

SKR konstaterar även att det globalt ekonomiskt-politiskt osäkerhetsindexet har ökat kraftigt på kort tid vilket innebär, om faktorn blir långvarig, bland annat dämpad konsumtion och hämmad global ekonomiskt tillväxt. Ett sådant förhållande kan komma att skapa stora osäkerhetsfaktorer i nämndens ekonomi kommande år.

Arbetslösheten förväntas minska till viss del under 2025, men framförallt under 2026, vilket kan komma att bidra till förbättrade förutsättningar för vissa av nämndens verksamhetsområden.

Andra viktiga omvärldsfaktorer är den demografiska utvecklingen såsom en åldrande befolkning och minskat barnantal. Förändringarna minskar vissa verksamhetsområdens ekonomiska utrymme och har även en stark koppling till nämndens lokalbestånd- och kostnader. Även större strategiska satsningar och lagändringar, exempelvis nya socialtjänstlagen, är viktiga faktorer att följa.

Omvärldsbevakning och demografiska trender kommer vara mycket viktiga faktorer att bevaka under planeringsperioden. Nämnden kommer fortsätta arbeta för en tydlig ekonomistyrning med långsiktiga planer för att möjliggöra en långsiktigt hållbar ekonomi.

Prestationsförändringar

Av nämnden beräknade prestationsförändringar 2026-2028	Kostnader, mnkr*
Prestationsförändring, förskoleverksamhet	6,6
Prestationsförändring, stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-177,5
Summa prestationsförändringar 2026-2028	-170,9
(-) = ökade kostnader	

Prestationsförändringar inom förskoleverksamheten är beräknade utifrån befolkningsprognoser och ersättningsnivåer 2025. Enligt befolkningsprognosen förväntas antal barn i ålder mellan 1-5 år i Enskede-Årsta-Vantör minska med 40 barn 2026-2028. Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning baseras beräknade prestationsförändringar på volymförändringar de senaste åren i kombination med tidigare och kommande befolkningsutveckling.

Kommunövergripande verksamheter (KÖV)

Nämnden ansvarar för tre kommunövergripande verksamheter (KÖV). Det avser dels Svedmyrabadet, vars verksamhet funnits sedan många år, och dels två verksamheter som tillkom 2024.

Det huvudsakliga syftet för Svedmyrabadets verksamhet är att erbjuda fysiska och sociala aktiviteter för personer med funktionsnedsättning. I budgeten 2025 fastställs att kommunstyrelsen ska, i samarbete med flertalet facknämnder, utreda hur Svedmyrabadet kan renoveras till att bli ett bad för äldre och andra grupper i behov av uppvärmda bassänger. Inriktningen är att finansieringen av det framtida badet planeras ska ske gemensamt av idrottsnämnden och äldre- och funktionsnedsättningsnämnden och ska ses över i utredningen.

Hyreskostnader

Förvaltningens arbete med planering för ett nytt förvaltningshus i Rågsved fortsätter under perioden. Genomförandebeslut planeras under våren 2025 med efterföljande upphandling och byggnation. Kontorsflytten planeras till hösten 2027 då även dubbla hyror kan förväntas under en period. Indikationer av hyra för det nya förvaltningshuset är i dagsläget cirka 22,0 mnkr per år jämfört med nuvarande kontorshyra om 25,0 mnkr per år.

4.1 Drift

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Den nya socialtjänstlagen med ökade krav på tidiga och förebyggande insatser kommer sannolikt innebära ökade kostnader för de förebyggande verksamheterna och eventuellt även öppenvård i egen regi. På lång sikt förväntas kostnaderna för omhändertaganden och placeringar minska, men på kortare sikt riskerar de sammanlagda kostnaderna inom verksamhetsområdet tillfälligt att öka. Det är osäkert vilka statsbidrag som under planeringsperioden kommer att tillkomma eller försvinna i samband med omställningen till den nya socialtjänstlagen. Statsbidrag är ett mycket viktigt tillskott till nämndens budget inom individ- och familjeomsorg.

Individ- och familjeomsorg barn och unga

Inom individ- och familjeomsorg till barn och unga finns stora ekonomiska utmaningar framöver vilket främst beror på att antal barn i behov av placering har ökat. Behovet kan relateras till ökat antal orosanmälningar och ökad befolkning. Under den senaste treårsperioden har orosanmälningarna ökat med 17 procent.

Utvecklingen i samhället med ökad psykisk ohälsa liksom ökat skjutvapenvåld, droger och kriminalitet i allt yngre åldrar har ökat kostsamma institutionsplaceringar. Ökningen bedöms kvarstå under planeringsperioden. Det finns en osäkerhet i hur en eventuell förändring av SiS organisation och uppdrag kommer att påverka kostnaderna för kommunens SiS-placeringar. Kostnaderna för externa placeringar, såsom HVB, stödboende och jourhem, riskerar även att öka på grund av inflationen.

Förvaltningen har ett antal barnrika familjer där flera har stora vårdbehov vilket medför dels tidskrävande handläggning, dels höga kostnader för placeringar. Situationen förväntas kvarstå under planeringsperioden. Framöver väntas även stora utmaningar med att hitta lämpliga familjehem vilket delvis beror på en ökning av individer med komplexa behov och svårigheter. Det kan vara svårt att möta behoven för traditionella familjehem vilket medför att externa och mer kostsamma familjehemsplaceringar behöver göras.

Individ- och familjeomsorg vuxen

Antal personer med psykisk ohälsa, samsjuklighet och komplex problematik har ökat, liksom antalet LVM-anmälningar. Situationen förväntas kvarstå under planeringsperioden. Detta kan komma att medföra att flera brukare söker hjälp hos kommunen om regionen inte kan möta de ökade behoven, vilket i så fall kräver ökade resurser för utredning och insatser hos kommunen. Antalet LVM-anmälningar ökade med 53 procent under den senaste treårsperioden. Det finns en osäkerhet i om Samsjuklighetsutredningens förslag kommer att genomföras och hur det i så fall kommer att påverka kostnaderna för kommunen.

Förvaltningen befarar att hemlösheten kan öka utifrån faktorer som lågkonjunktur, ökad skuldsättning, ökad psykisk ohälsa och missbruk samt situationen på bostadsmarknaden. Ökad hemlöshet kan komma att medföra ökade kostnader för placeringar på tillfälliga boenden.

Antal personer som söker akut stöd för att de utsätts för våld i nära relation är fortsatt högt. I det akuta skedet är många i behov av skyddat boende med personal på heltid. Kostnaden för den typen av insatser är ofta mycket hög och situationen förväntas kvarstå under 2026-2028.

Inom individ- och familjeomsorg till vuxna kommer samverkan med polisen och kriminalvården genom avhopparverksamheten att fortsätta vilket medför högre placeringskostnader än normalt i de fall individer väljer att delta i insatserna. Intäkter från polisen för placeringar samt bidrag från socialförvaltningen för verksamheten är avgörande för att nettokostnaderna för nämnden inte ska öka.

Socialpsykiatri

Utförarverksamhetens ersättning har ökat de senaste åren men inte i en takt som kompenserar utebliven förändring av peng mellan åren 2015 och 2021. Förvaltningen ser därför fortsatta utmaningar för verksamhetens intäktsnivåer i relation till kostnader de kommande åren.

Gruppbostäderna har en särskild utmaning att hålla kostnaderna inom den erhållna nivåersättningen.

Individ- och familjeomsorg nyanlända

Antalet flyktingar boende i stadsdelsområdet har ökat från och med hösten 2024 till följd av förändrade regler för folkbokföring för ukrainska familjer från 1 juli 2024. Information från arbetsmarknadsförvaltningen pekar på att det är cirka 900 nyanlända individer som har folkbokfört sig i stadsdelsområdet under hösten 2024. Förvaltningens bedömning är att det främst är ukrainska familjer.

Intäkterna från Migrationsverket för en nyanländ individ (generalschablonen) upphör efter 24 månader. Det innebär att intäkterna kommer att avta successivt under hösten 2026 för att upphöra helt i början av 2027, förutsatt att inga nyanlända tillkommer framöver.

Det är mycket osäkert hur situationen i Ukraina kommer att utvecklas framöver samt hur de som hittills har flytt kommer att agera vid en förändrad situation. Det är också osäkert var personer som idag bor i anläggningsboende (ABO) kommer att flytta när ett sådant boende avslutas. Av de som framöver kommer att bo kvar i stadsdelsområdet har förvaltningen i uppdrag att erbjuda samhällsvägledning, bostadsvägledning och andra förebyggande insatser till målgruppen. Det kommer att öka kostnaderna för de verksamheterna men är prioriterat för att öka förutsättningarna för etablering i samhället. Utöver de förebyggande insatserna finns kostnader i förvaltningens verksamheter bland annat utifrån att barnen går i förskola, ett trettiofem familjer har försörjningsstöd genom förvaltningen och några barn har blivit omhändertagna av socialtjänsten.

Stadsmiljöverksamhet

Nämnden har avtal om betalplaner till den 30 september 2026. Till följd av justeringar av yta som genomfördes 2024 förväntas kostnaderna för betalplaner totalt sett landa inom ungefär samma kostnadsram 2025. Från 2026 planeras övergång till natur- och parkskötsel i egen regi vilket kommer minska kostnaderna för betalplaner även om vissa tjänster fortsatt kommer köpas externt.

När verksamheten övergår i egen regi förväntas driftkostnaderna öka under en omställningsperiod. Exempelvis beräknas verksamheten ha en period av höga inköpskostnader och eventuell tomgångshyra. Övergången till egen regi bedöms medföra ökade personalkostnader på lång sikt jämfört med nuvarande verksamhet.

Ökat behov samt ökade kostnader av parkskötsel minskar budgetutrymmet för planerat underhåll i parker. Ett liknande förhållande är troligt under hela planeringsperioden såvida inte budgetramen exkl. kapitalkostnader ökar.

Förskoleverksamhet

Lokalkostnader beräknas öka med anledning av nya lokaler, hyreshöjningar och indexuppräkning. Enligt prognosen kommer barnantalet att minska under 2026-2027. Förvaltningen planerar att lämna ett antal förskolelokaler de närmaste tre åren och kapaciteten kommer att minskas med elva avdelningar vilket kan motverka kostnadsutvecklingen något. Underhållsåtgärder i befintliga lokaler och förvaltningens funktionsprogram för förskolors utemiljöer genererar högre hyreskostnader kommande år.

Äldreomsorg

Kompetenshöjande insatser riktade till omvårdnadspersonal är viktigt för verksamheten som ofta kräver finansiering utöver tilldelad budget. Fortsatt möjlighet att delta i centralt anordnade kurser och kompensation för utbildningskostnader är särskilt viktigt för verksamheter med en ansträngd ekonomi såsom hemtjänst.

Renovering och nybyggnation av särskilda boende innebär ökade lokal-, avvecklings- och nettohyreskostnader. Budgetjusteringar kommer fortsatt vara viktiga för verksamhetens omstruktureringskostnader för pågående och planerade projekt.

Det finns osäkerhetsfaktorer kopplade till den demografiska utvecklingen och när volymökningen kommer börja. Verksamheten ser för närvarande ökade behov i gruppen yngre-äldre vilket är kostnadsdrivande och kräver ökade resurser inom beställarenheten. Ekonomiska effekter av omställningen till den nya socialtjänstlagen kommer även bli märkbar kommande år.

Förvaltningen noterar även ett ökat ärendeantal per handläggare samtidigt som antalet komplexa ärenden ökar vilket medför en mer ansträngd arbetssituation. Parallellt är det en utmaning att rekrytera nya handläggare och lönekraven ökar vilket är kostnadsdrivande och kräver noggrann uppföljning under planeringsperioden.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Det saknas både boende och daglig verksamhet för vissa målgrupper inom LSS i stadens avtal enligt lagen om valfrihetssystem (LOV-avtal). Det medför att förvaltningen behöver hitta alternativa lösningar och verkställa beslut utanför LOV vilket är kostnadsdrivande.

Deltagande i daglig verksamhet har ökat 2024 och som en följd har kostnaderna för turbundna resor varit höga. Förvaltningen bedömer att deltagandet i daglig verksamhet kommer fortsätta öka.

Flera av förvaltningens gruppboendestäder är belägna i ordinära bostadsfastigheter som saknar tillräckliga utrymningsmöjligheter. Brandinspektionen har fattat beslut om att stänga en av dem och risken finns att flera kan behöva evakueras, vilket medför höga kostnader, speciellt om alternativa lösningar hamnar utanför LOV-avtalet.

Kommande år kommer utförarenheterna ha ett utökat kompetensförsörjningsbehov till följd av förändrade behov hos brukare där även fler resurser kan behövas. Förvaltningen bedömer att utförarenheterna kommer ha utmaningar att möta kostnader inom givna intäktsnivåer. Det finns även en risk i att ökning av ersättningsnivåer och schablonbelopp från Försäkringskassan inte kommer rymma de kostnadsökningar som prognostiseras.

Barn, kultur och fritid

Behovet av främjande och öppna verksamheter för barn och ungdomar samt samhälls- och bostadsvägledning kommer vara fortsatt stort framöver. Kostnaderna för verksamheten väntas öka i samband med att målgruppen växer, ny socialtjänstlag, ökad socioekonomisk utsatthet samt ambitionsnivån i de antagna parkleks- och fritidsgårdsstrategierna.

De kommande åren planeras utökade satsningar i form av etablering av ett allaktivitetshus och en fritidsbank.

Sommarkoloniverksamheten ses som en ekonomisk osäkerhet i och med att taxa-modellen för vårdnadshavare har förändrats samt att förvaltningen ser att antalet barn med behov av personalresurs har ökat de senaste åren.

Arbetsmarknadsåtgärder och ekonomiskt bistånd

Arbetsmarknadsåtgärder

Insatserna inom arbetsmarknadsåtgärder är fortsatt viktiga som en del i att motverka att personer riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet och i förlängningen långvarigt bidragsberoende. Insatserna genomförs via arbetsmarknadsförvaltningen, vilket medför att samverkan mellan förvaltningarna är avgörande för att säkerställa tillhandahållandet av OSA-anställningar och Stockholmsjobb med god kvalitet och i tillräcklig omfattning.

Ekonomiskt bistånd

Antalet hushåll med behov av ekonomiskt bistånd, och därmed kostnaderna, riskerar att öka under planeringsperioden. På längre sikt bedöms långtidsarbetslösheten vara den största utmaningen men på kortare sikt förväntas lågkonjunkturen och den minskade efterfrågan på arbetskraft medföra sämre möjligheter för ungdomar samt de som står längst från arbetsmarknaden att få ett första arbete. Förvaltningen bedömer även att det finns en ökad risk inom vissa grupper att inte kunna behålla sitt arbete såsom personer med funktionsnedsättning och ungdomar.

En osäkerhetsfaktor är även nyanlända vars etableringsersättning från Försäkringskassan sträcker sig över två år. Om de därefter saknar egen försörjning kan de söka ekonomiskt bistånd. Klarar inte samhället att bistå med insatser som leder till försörjning och boende kan det leda till ökat behov av ekonomiskt bistånd.

De förändrade reglerna för folkbokföring för ukrainska familjer har ökat antalet hushåll med behov av ekonomiskt bistånd med ett drygt trettiotal.

Den ansträngda bostadssituationen i Stockholm och en ökad skuldsättning hos hushållen med ökad risk för vräkning fortsätter påverka livssituationen för många familjer som lever i ekonomisk utsatthet. Detta kan komma att öka kostnaderna för ekonomiskt bistånd då boendelösningar för familjer i Stockholmsområdet överlag är kostsamma samt att förstahandskontrakt ofta fås i nyproduktion.

4.2 Investeringar

Investeringar i stadsmiljö

Nedan parkinvesteringar är prioriterade i samråd med trafikkontoret utöver de medel som beslutats av kommunfullmäktige och nämnden i budget 2025 samt verksamhetsplan 2025. I prognos för 2025 har nämnden utgått från att begärda ombudgeteringar beviljas.

Förvaltningen har även identifierat kommande investeringsbehov i Milanparkens lekpark fördelat på minst två år till följd av etablering av en parklek samt på Lisebergs lekplats när saneringen av markföröring är klar.

I regel beslutar kommunfullmäktige om budget om ett år för investeringsprojekt i stadsmiljön. Vissa projekt pågår längre än ett år till följd av exempelvis försvårande väder eller försenade

upphandlingar. Detta försvårar färdigställandet eftersom ombudgetering krävs alternativt omprioritering av nästkommande års budget med förskjutning av andra investeringar som resultat. Förvaltningen ser ett behov av att förlänga investeringsplanen för vissa projekt för att möjliggöra slutförande.

Investering*	T.om. 2024	Prognos 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Senare	Totalt
Storängsparken	3,7	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	4,9
Vättersdälden	0,4	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9
Backen 1D	0,2	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Dalbotten	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Investeringar med nycklade medel	14,3	18,0	16,0	16,0	16,0	45,9	126,2
Varav reinvestering	4,0	8,7	1,5	2,5	6,0	6,0	28,7
Totalt	18,6	23,0	16,0	16,0	16,0	45,9	135,5

*Planeringsperioden 2026-2028 avser investeringar som beslutats av KF. Senare period avser nämndens planering.

Investeringar i maskiner och inventarier

Under 2027 planerar förvaltningen att avveckla förvaltningshuset på Slakthusplan och flytta till Rågsved. Målet är att återbruka befintliga inventarier i största möjliga mån vid flytt. Förvaltningen uppskattar däremot att investeringar i inventarier om cirka 4,0 mnkr kommer vara nödvändiga under 2027.

Övriga investeringar under 2026-2028 avser främst inventarier till nya verksamheter samt nya inventarier för att säkerställa en ändamålsenlig verksamhet med god arbets- och besöksmiljö.

I samband med att park- och naturskötsel tas över i egen regi bedömer förvaltningen att nämnden kommer ha utökade investeringskostnader under en omställningsperiod, exempelvis för inventarier samt inköp av vissa fordon och maskiner.

4.3 Verksamhetsprojekt

Inte aktuellt.

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds lokalplanering där nämndens kort- och långsiktiga lokalbehov och planerade lokalförändringar presenteras. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen.

Enligt befolkningsprognosen kommer befolkningen i stadsdelsområdet öka fram till 2033, såväl som till 2045. För många verksamhetslokaler innebär det ett växande behov som förvaltningen behöver förhålla sig till. Ökningen är särskilt tydlig för barn i åldersgruppen 1-5 år, och den drivs av planerad exploatering. På grund av dagens ekonomiska förutsättningar för

byggbranschen bedömer förvaltningen att det finns stora osäkerheter i befolkningsprognosens bedömda utveckling. Förvaltningen bedömer att detta är den största utmaningen för lokalplaneringen, och det är viktigt att bevaka utvecklingen och justera den planerade utbyggnaden när behov finns och det är möjligt.

Många av förvaltningens planerade verksamhetslokaler ligger inom nybyggnation, vilket kommer att påverka hyreskostnader framöver. För förvaltningen är kostnadsutvecklingen en försvårande omständighet i arbetet med att säkerställa tillräckligt med ändamålsenliga lokaler för verksamheterna. För att bemöta de ökade kostnaderna är det viktigt att ständigt sträva efter ett effektivt och flexibelt lokalutnyttjande, samt fortsatt utveckla samverkan mellan förvaltningar kring lokalfrågor.

5.2 Planeringsförutsättningar

Förvaltningen bedömer att det finns stora utmaningar kopplade till planeringsförutsättningarna för framförallt förskolor. Stadsdelsområdet är ett av få i staden med en ökande befolkning, och denna utveckling drivs av planerad exploatering. Utan bostadsbyggande minskar befolkningen i de flesta åldersgrupper och effekten av bostadsbyggandet är särskilt tydlig i åldersgruppen 1-5 år, där ungefär 35 procent av alla barn bedöms bo inom nybyggnation 2033.

Det rådande ekonomiska läget har stor påverkan på bostadsbyggandet, vilket i sin tur skapar en osäkerhet kring det bedömda behovet av nya förskolor, som till stor del är baserat på att detaljplaner genomförs enligt gällande tidplaner. Förvaltningen är medveten om att byggaktörer i nuläget är försiktiga och i vissa fall lämnar tillbaka markanvisningar till staden, och bevakar därför utvecklingen och justerar i planeringen när det är möjligt. De osäkra planeringsförutsättningarna kan komma att belasta förvaltningen ekonomiskt, genom förskolor med låg beläggningsgrad eller förgäveskostnader för projekt som avbryts.

Förvaltningen använder en bearbetning av befolkningsprognosen som huvudsakligt planeringsunderlag, med stöd av förskoleframskrivningen. Det bedömda behovet från respektive planeringsunderlag skiljer sig, framförallt eftersom förskoleframskrivningen bygger på olika antaganden som inte ändras över tid. Antagandet om pendling mellan stadsdelsområden och kommungränser får stor effekt på utfall i områden med omfattande planerad exploatering där det idag är stor utpendling. Stadsdelen Östberga och dess planerade stadsutveckling är ett exempel på detta, och förvaltningen bedömer att resultatet blir en underskattning av behov på framförallt Årstafältet, samt en överskattning av behov i Hägersten- Älvsjö.

Förvaltningen anser att det finns ett behov av att utveckla stadens planeringsunderlag för att säkerställa en likvärdig och konsekvent planering av förskolor i hela staden. I nuläget lägger förvaltningen mycket resurser på att kvalitetsgranska och tolka underlagen, och denna tid kan användas på ett mer effektivt sätt om de har mindre tolkningsutrymme. För förvaltningen hade det varit användbart med ett verktyg eller system där prognosen är uppdelad på befintlig bebyggelse och nybyggnation, och det går att laborera med olika utbyggnadsscenarion.

Bebyggelsetyp	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Befintlig bebyggelse	103248	103215	102669	102032	101304	100524	99725	98950	98227
Nybyggnation	2339	3411	5393	7433	9609	12108	14617	17663	20950
Totalt	105587	106626	108062	109465	110913	112632	114341	116613	119178

Tabell: Befolkningsutveckling år 2025-2033. Källa: ODS 2025

5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Stadens strategiska lokalplanering är prioriterad och målsättningen är att begränsa kommunkoncernens investeringsutgifter, och samtidigt uppnå en hållbar driftkostnadsutveckling. I planeringen av verksamhetslokaler är det viktigt att eftersträva sänkta kostnader utan att kompromissa på kvaliteten.

Förvaltningen ser fortsatt stora utmaningar i hyreskostnadsutvecklingen, både vid omförhandling av befintliga hyresavtal och vid tecknande av nya. De senaste årens utveckling av bygg- och materialkostnader, konsumentprisindex och räntor har skapat stor osäkerhet i den långsiktiga planeringen hos flera aktörer, inom såväl som utanför kommunkoncernen. För att dämpa kostnadsutvecklingen behöver förvaltningen i första hand undvika nyproduktion. Detta kräver att inhyrning i första hand sker inom befintliga lokaler och det är därför viktigt att staden behåller äldre verksamhetslokaler.

I stora stadsutvecklingsprojekt är det generellt svårt att undvika nyproduktion. Samtidigt ökar krav på ändamålsenlighet och arbetsmiljö för alla verksamheter, vilket leder till svårigheter att hitta lämpliga lokaler inom befintligt bestånd att hyra och anpassa. Förvaltningen kan även konstatera att tomter för många nya planerade förskolor kräver konstruktionslösningar som är kostnadsdrivande. I arbetet med att hålla nere kostnaden för lokaler är det därför viktigt att samtliga inblandade parter inom staden beaktar den ekonomiska aspekten för nya förskolor redan i markanvisningskedan.

5.4 Samverkan

Samverkan mellan förvaltningar och bolag är en viktig aspekt i arbetet med att effektivisera stadens lokalanvändning. Särskilt viktigt är det att stadsdelsförvaltningar som gränsar till varandra utvecklar sina samarbeten kring förskoleplanering och tillfälliga behov av förskolelokaler.

Ett exempel på framgångsrik samverkan är förvaltningens tillfälliga inhyrning av en förskolelokal för sex avdelningar från Hägersten- Älvsjös stadsdelsförvaltning. Det är en nybyggd förskola som de sedan tillträde i början av 2024 har använt som evakueringslokal för en annan förskola som behövde renoveras, men efter det saknades permanent behov av den. Förvaltningen började hyra lokalen i juli 2024 och planerar att vara kvar i den till juli 2026, för att möjliggöra renovering av en permanent förskola i Årsta.

Förvaltningen anser att verksamhetslokaler ska utformas med en flexibilitet som möjliggör andra typer av användning när behov skiftar över tid. För att skapa bästa möjliga

förutsättningar är det viktigt att i samverkan med stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret diskutera möjligheterna till flexibla planbestämmelser som möjliggör olika kommunala verksamheter.

Tidigare har det i budget funnits direktiv om att samplanera förskolor med skolor tillsammans med utbildningsförvaltningen. Framförallt i större stadsutvecklingsområden anser förvaltningen att samplanering av skolor och förskolor kan vara ett sätt att öka lokaleffektiviteten. I nyproduktion ökar generellt antal barn i åldern 1-5 år först, följt av barn i skolålder med några års förskjutning. En gemensam lokal där andel yta för skola och förskola kan justeras över tid skulle kunna vara ett sätt att hantera befolkningskurvorna.

De senaste åren har förvaltningen däremot insett att planeringsförutsättningar och upptagningsområden för skola och förskola skiljer sig relativt mycket, vilket innebär att det är svårt att bedriva den typen av samplaneringsprojekt, även om dess syfte är bra.

5.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

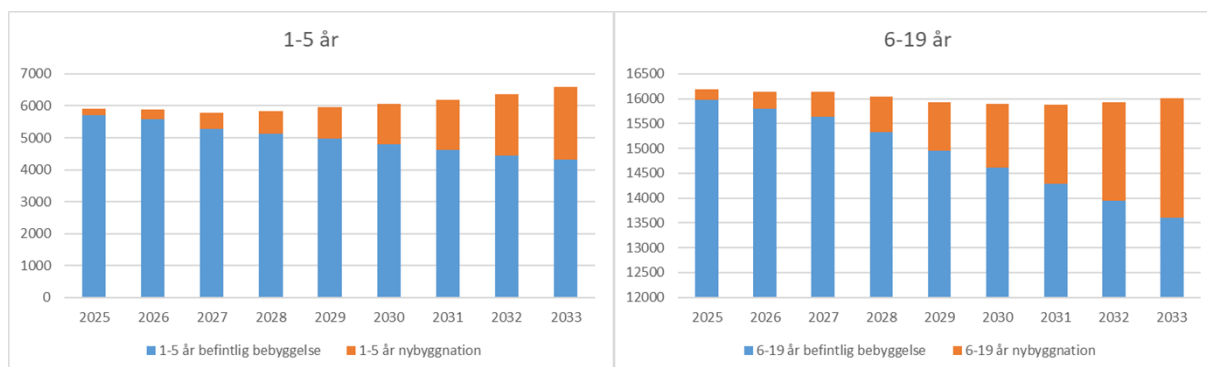
5.5.1 Nuläge 31 januari 2025

Lokaler som inte är för pedagogisk verksamhet kan till exempel vara parklekar, administrativa lokaler eller lokaler kopplade till äldre- och social omsorg. Vissa befintliga lokaler uppnår inte modern standard för till exempel tillgänglighet eller arbetsmiljö, och det finns därför behov av ombyggnader och upprustningar.

Under 2025 tillkommer lokaler för daglig verksamhet, hemtjänst och aktivitetscenter inom fastigheten Dalen 20. Dessa lokaler är del i Micasas omvandling av fastigheten, som tidigare bland annat inrymde ett servicehus. Utöver detta kommer förvaltningen under året starta upp en ny parkleksverksamhet i Milanparken i Hagsätra. Förvaltningen kommer att hyra byggnaden för verksamheten av fastighetskontoret.

5.5.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

Befolkningsutvecklingen påverkar behovet av lokaler som hamnar inom denna kategori. För målgruppen barn och unga ökar antal inom åldersintervallet 1-5 år, medan det sker en viss minskning inom åldersintervallet 6-19 år. Båda intervallens utveckling är starkt beroende av exploatering, och om det inte byggs bostäder sjunker antal barn och unga. Genom att bara studera befolkningsutvecklingen går det att anta att behovet av verksamhetslokaler för den äldre målgruppen inte ökar under den första planeringsperioden, men det kan finnas andra aspekter som påverkar behovet.

De flesta av förvaltningens parklekar är i behov av upprustning för att möta dagens krav på fysisk arbetsmiljö. Parkleksbyggnader är ofta passande lokaler att bedriva öppen förskola i, men om de ska användas till det behöver lokalerna uppfylla i stort samma krav som en förskola, med höga anpassningskostnader som följd. När det är möjligt bedömer förvaltningen att det är långsiktigt kostnadseffektivt att samlokalisera parklek, öppen förskola och kvällsaktiviteter, även om det innebär ökade kostnader på kort sikt. Kvällsaktiviteter skulle kunna omfatta möjligheten att hyra ut till det lokala föreningslivet.

Nämnden fick i kommunfullmäktiges budget 2023 i uppdrag att utreda möjligheten att flytta förvaltningshuset från Slakthusplan till Rågsved. Förvaltningen påbörjade då en utredning, tillsammans med Micasa, för att undersöka möjligheterna att skapa ett nytt förvaltningshus för 460 medarbetare i före detta Rågsveds servicehus. Nämnden fattade ett inriktningsbeslut för detta under hösten 2023 och arbete pågår för att skriva ett genomförandeärende som kan tas upp i nämnd under 2025.

Det nya förvaltningshuset kommer utöver administrativa lokaler även att inrymma en hemtjänstlokal, ett aktivitetscenter samt befintligt medborgarkontor i Rågsved. Förvaltningens ambition är att kunna flytta in under 2027, och i samband med det avveckla förvaltningshuset på Slakthusplan.

I stadens budget för 2025 står det att förvaltningen ska fortsätta arbetet med att övergå till drift av natur- och parkskötsel i egen regi. Förvaltningens plan är att övergången ska träda i kraft under 2026 och för att möjliggöra detta krävs lokaler och ytor för medarbetare, såväl som för maskiner och utrustning. Tillsammans med serviceförvaltningen och andra stadsdelsförvaltningar i söderort pågår ett arbete med att hitta en lämplig lokal för det.

Förvaltningen har även behov av mindre lokaler i stadsdelsområdet, för att undvika resor för lunch och raster för de arbetslag som arbetar längre bort från den huvudsakliga framtida lokalen. Det finns lämpliga lokaler som står på av staden utarrenderade kommunaltekniska ytor. När arrendeaftalen löper ut kan staden ta tillbaka marken, men arrendatorerna har byggt lokalerna så staden kommer behöva köpa dem för att förvaltningen ska kunna nyttja dem.

5.5.3 Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

Verksamhetslokaler som inte är förskolelokaler har normalt en kort planeringshorisont. Mot bakgrund av att befolkningen i stadsdelsområdet beräknas öka även under den andra planeringsperioden bedömer förvaltningen att utvecklingen kan komma att se ut ungefär som

under den första planeringsperioden.

5.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

5.6.1 Nuläge 31 januari 2025

Förvaltningen bedömer att nuvarande lokalbestånd överlag uppfyller krav på både funktionalitet och ändamålsenlighet. Det finns flera förskolor som är i behov av renovering, men av ekonomiska skäl behöver förvaltningen prioritera de där det är särskilt angeläget att åtgärda arbetsmiljöproblem.

Förvaltningen har idag en viss överkapacitet, som framförallt beror på evakueringsförskolor utan verksamhet samt låg fyllnadsgrad på förskolor i Rågsved. I Rågsved och Hagsätra pågår planering för upp till 3 000 bostäder, och förvaltningen förväntar sig därför att förskolor i området kommer att få ett växande barnunderlag framöver.

Kvadratmeterhyran för förskolor med kommunala hyresvärdar är på liknande nivå som förra året, men för förskolor med externa hyresvärdar har den ökat med 350 kronor. Eftersom det är en relativt kraftig utveckling behöver förvaltningen studera de bakomliggande orsakerna till hyresutvecklingen, samt identifiera möjliga åtgärder som kan motverka detta.

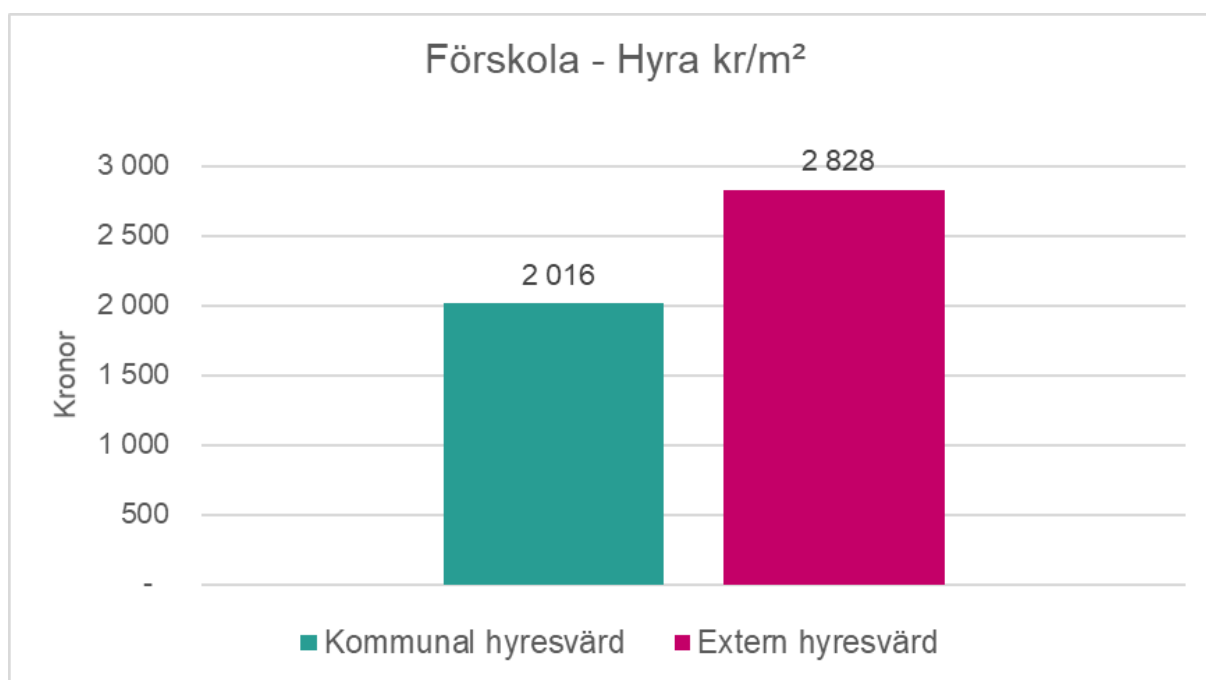

Bild. Diagram som visar hyra i kronor per kvadratmeter för kommunala respektive externa hyresvärdar.

I förskoleframskrivningen går det att utläsa att drygt 35 procent av förskolebarnen i stadsdelsområdet går i enskilt drivna förskolor, och den visar samtidigt hur denna siffra utvecklar sig fram till 2033. Förvaltningens erfarenhet är att utvecklingen av enskilt drivna förskolor är oförutsägbar och det är därför viktigt att inte göra antaganden om hur dess

kapacitet utvecklar sig över tid. Förvaltningen utgår i planeringen från de enskilt drivna förskolor som finns idag, samt de planerade förändringar som är kända. I övrigt är den planerade utvecklingen dimensionerad så att platsgarantin kan tillgodoses utan att nya privata förskolor tillkommer.

5.6.2 Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

Under den första planeringsperioden sjunker förskolebehovet fram till 2028, för att sedan öka igen. All ökning är relaterad till exploatering och det är därför främst i stadsdelar med större antal pågående detaljplanarbeten som förvaltningen planerar att bygga nya förskolor. Sett över hela stadsdelsområdet bedömer förvaltningen ett ökat behov på ungefär 40 avdelningar mellan 2025 och 2033. Den bedömningen är baserad på befolkningsprognosen och aktuella inskrivningsgrader för respektive stadsdel.

För att hantera det sjunkande barnantalet de kommande tre åren har förvaltningen valt att skjuta flera projekt framåt i tid. I några fall är det projekt med äldre förskolor som förvaltningen planerar att riva för att bygga nytt med större kapacitet. I dessa projekt planerar förvaltningen att riva förskolorna men avvakta med att bygga nytt, med syftet att anpassa kapaciteten efter befolkningsutvecklingen.

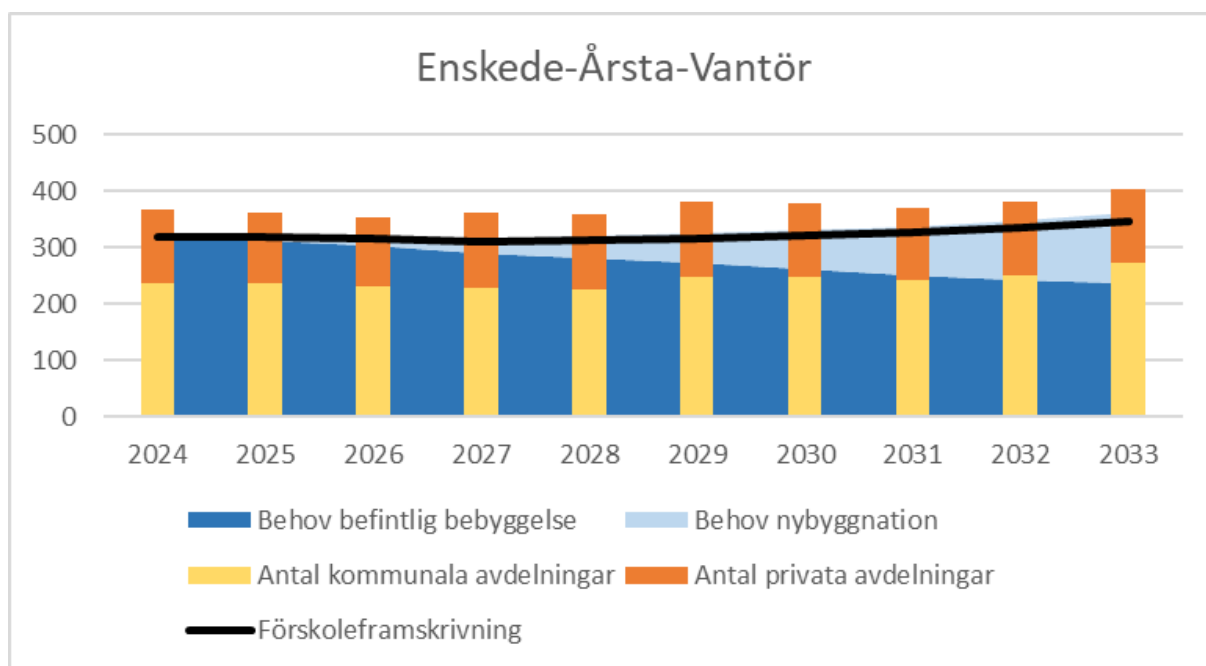

Bild. Diagram som visar förvaltningens bedömda behov, planerad kapacitetsförändring och förskoleframskrivningen fram till 2033.

5.6.3 Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

Den bedömda utvecklingen av antal barn i åldern 1-5 år under den andra planeringsperioden

ökar kraftigare än under den första planeringsperioden. Förvaltningen antar att utvecklingen fortsatt drivs av exploatering, bland annat på grund av att den planerade utbyggnaden på Årstafältet, i Slakthusområdet och i Hagsätra och Rågsved fortsätter efter 2033. Behovsinspel för de större stadsutvecklingsprojekten är anpassade för hela utbyggnaden och förvaltningen bedömer därför att den långsiktiga planeringen ligger i linje med den bedömda utvecklingen från befolkningsprognosen.

Förvaltningen bedömer däremot att den långsiktiga prognosen i detta läge är osäker, och de ekonomiska förutsättningarnas utveckling och dess påverkan på byggbranschen de närmsta åren kan komma att ändra prognosens riktning. I detta skede anser förvaltningen att det är viktigt att när det är möjligt avvakta med slutgiltiga besked kring fortsatt arbete med förskoleprojekt i olika skeden. Osäkerheten kring det bedömda behovet kan leda till att staden bör se över möjligheterna att i större grad tillämpa flexibla planbestämmelser i nya detaljplaner, för att minska de negativa konsekvenserna av ändrade planeringsinriktningar.

5.7 Övrig information

6 Övriga redovisningar

Demokrati

Scale Stockholm

Förvaltningen har ett pågående arbete inom stadens projekt *Scale Stockholm*, där Årsta och Slakthusområdet ingår. Inom ramen för projektet kommer dialoger och workshops hållas med civilsamhället och näringslivet i olika pilotprojekt. Pilotprojekten handlar om att skapa platser eller processer för ett förbättrat klimat och förbättrad hälsa genom teman som energieffektivisering, cirkularitet och stadsodling. Att öka invånarnas möjligheter att vara med och göra en klimatomställning utifrån sina förutsättningar är viktigt i hela stadsdelsområdet. De pilotprojekt som är framgångsrika kan sedan skalas upp till fler platser inom staden.

Barn och ungas inflytande

Utifrån de svar som framkom från undersökningen som genomfördes under hösten 2024 där 221 ungdomar i åldern 13-17 år svarade på om, hur och vad de vill påverka i stadsdelsområdet kommer förvaltningen arbeta vidare. Fokus kommer under planperioden ligga på barns rätt att påverka i olika forum, barns rätt till information och barns rätt att uttrycka sig utifrån sina förutsättningar. Fokus kommer även ligga på att förtydliga och öka förståelsen för förvaltningens skyldighet att lyssna på barn.

Systematiskt dialogarbete och medborgarbudget

Förvaltningen planerar att ta fram en organisation för systematiskt dialogarbete, med start från 2025, i samarbete med SKR. Målet är att dialog med invånare blir en integrerad del av förvaltningens styrning och verksamhetsutveckling, samtidigt som den lokala demokratin stärks. Detta är även en del av arbetet med att stärka invånarnas förtroende för förvaltningen och socialtjänsten. En medborgarbudget är planerad att genomföras under 2025. Målgrupp och tema är ännu inte fastställt.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2025-04-08
Carina Idenfors, Avdelningschef	2025-04-08